

Översiktsplan för Torsby kommun

Laga kraft 2011-03-25

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Läsanvisningar	4
1.2	Varför behövs en ny översiktsplan?	4
1.3	Översiktsplanens syften och innehåll	5
1.4	Arbetet med översiktsplanen	5
1.5	Planprocessen	5
1.6	Planförutsättningar	6
2	Mål och visioner	12
2.1	Huvudmål	12
2.2	Delmål	12
2.3	Strategier	12
2.4	Sveriges 16 miljömål	12
2.5	Regionalt utvecklingsprogram 2009-2013	13
2.6	Jämställdhet	16
3	Kommunbeskrivning	18
3.1	Kommunala verksamheter	18
3.2	Handel och näringsliv	19
3.3	Turism och fritid	22
3.4	Kulturmiljöer	30
3.5	Infrastruktur	44
3.6	Kollektivtrafik	56
3.7	Miljö och naturvård	58
3.8	Riksintressen	66
3.9	Hälsa och säkerhet	80

Antagen av kommunfullmäktige 2011-02-22

Laga kraft 2011-03-25

Illustration omslag: Torbjörn Almroth

Foto: Gunilla Åberg, Birgitta Brorson, Jerker Brorson, Carola Larsson m.fl.

3.10	Bebyggelse	90
3.11	Översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser	96
4	Övergripande markanvändning.....	104
4.1	Skyddade områden.....	104
4.2	Jordbruk.....	104
4.3	Skogsmark.....	104
4.4	Vattenbruk/fiske	105
4.5	Utredningsområden	106
5	Konsekvensanalys.....	112
5.1	Bakgrund.....	112
5.2	Översiktsplanens syfte och innehåll.....	112
5.3	Avgränsningar.....	112
5.4	Utveckling av besöksnäringen	112
5.5	Nya infrastrukturprojekt.....	112
5.6	Tätortsutveckling.....	113
5.7	Befintliga miljöproblem.....	114
5.8	Nollalternativ	114
5.9	Översiktsplanens påverkan på Miljökvalitetsnormer.....	114
5.10	Översiktsplanens påverkan på miljömålen	116
5.11	Ekonomiska och sociala konsekvenser	121
5.12	Översiktsplanens påverkan på områden av riksintresse	121
5.13	Översiktsplanens påverkan på kulturområden.....	121
5.14	Åtgärder för att lindra negativa effekter.....	122
5.15	Uppföljning	122
5.16	Sammanfattning.....	122

1 Inledning

1.1 Läsanvisningar

Den kommuntäckande översiktsplanen ger rekommendationer för hur all mark i kommunen ska användas. När man läser översiktsplanen ska man kunna finna de rekommendationer som är giltiga för varje given plats.

Översiktsplanen för Torsby kommun är menad att användas som ett ramverk för kommande planering. Här sammanställs mål, viljeinriktningar, rekommendationer och restriktioner för kommunen i stort. Detaljnivån är övergripande och i och med att utpekade områden utreds vidare ska dessa föras in i planen vid kommande uppdateringar. Den mer detaljerade markanvändningen överlämnas åt nu gällande och kommande fördjupningar. Översiktsplanen upphäver inte gällande fördjupade översiktsplaner utan dessa förväntas gälla tills de ersätts av nya fördjupningar. Planen kommer därmed bli ett levande dokument med allt högre detaljeringsgrad allteftersom fördjupningar arbetas fram och den kommuntäckande planen kan uppdateras och aktualitetsförklaras.

Översiktsplanen består av tre delar. Dokumentet i din hand är planbeskrivningen. Därutöver består den av plankartor och bilagor. Planbeskrivningen är i sin tur uppdelad i fem kapitel:

1. Inledningsvis sammanfattas planens syfte, planprocessen och planförutsättningar.
2. I det andra kapitlet sammanställs kommunens mål och visioner för framtiden.
3. I det tredje kapitlet beskrivs kommunen övergripande i en textdel uppdelad efter de olika sektorerna. Här ges också riktlinjer och rekommendationer för framtida lovprövning och planering.
4. Här redovisas grunddragen i användningen av mark och vatten samt hur den bebyggda miljön ska utvecklas i kommunen.
5. Konsekvensbeskrivningen tar upp vilka effekter planen får på miljö, samhälle och människor.

Plankartdelen består av tre kartor i skala 1:100 000 och presenteras efter tema.

- Det första temat är markanvändning där huvuddragen i kommunens syn på mark- och vattenanvändning redovisas.

- Det andra temat är struktur. Här beskrivs kommunens övergripande infrastruktur, trafikpåverkande kärnor och viktiga funktioner. Även framtida utveckling inom strukturen tas upp här. Baspunkter

markeras på kartan vilka visar utgångspunkt för friluftslivet i området vilket framförallt är viktigt för trafikplaneringen.

- Kartan med temat riktlinjer redovisar vilka områden som omfattas av olika allmänna intressen vilka ska beaktas.

Som bilaga till ÖP 2010 finns också den sedan tidigare upprättade Naturvårdsplanen. Denna arbetades fram under våren 2008 och var föremål för samråd under hösten 2008 för att efter revideringar enligt samråd överlämnas till kommunstyrelse/kommunfullmäktige för antagande. Planen fick laga kraft 2010-03-31.

Kartor och övriga dokument som hör till planen och planarbetet finns även att tillgå på kommunens hemsida och i större format på kommunkontoret i Torsby, miljö- och bygghandelskontorets planrum.

1.2 Varför behövs en ny översiktsplan?

Den tidigare översiktsplanen för Torsby kommun antogs i juni 1990. Sedan dess har kommunen utvecklats och andra förutsättningar gäller.

Nya lagar och förordningar har tillkommit. Fördjupade översiktsplaner för olika kommunaldelar har upprättats. Den tekniska utvecklingen inom kommunikation och datateknik har gått snabbare än någon kunde ana 1990, och sedan dess har också miljöfrågorna ökat starkt i betydelse. Ras, skred och översvämningar som inträffat samt kännedom om följderna av förväntade framtida klimatförändringar pekar på större behov av skyddsåtgärder. Befolkningen har minskat i större utsträckning än vad som förutsågs 1990 vilket har gett upphov till nya utmaningar inom den kommunala planeringen.

Sammantaget innebär detta att den gamla översiktsplanen blivit föråldrad.

1.3 Översiktsplanens syften och innehåll

De grundläggande bestämmelserna för översiktsplanen regleras genom 4 kap i Plan- och Bygglagen (PBL). Planen har tre huvudsakliga uppgifter:

- Den skall redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark och vatten.

- Den skall redovisa kommunens syn på hur den bebyggda miljön skall utvecklas och bevaras.

- Planen skall visa hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och gällande miljö kvalitetsnormer.

Med andra ord skall planen redovisa såväl visioner som restriktioner. Den skall kunna ligga till grund för miljö- och byggnämndens beslut i olika frågor men också kunna användas av övriga kommunala förvaltningar och andra beslutsfattare om åtgärder i den fysiska miljön. Planen sammanfattar frågor där den dagliga hanteringen ligger hos olika förvaltningar och myndigheter. Planen ger en gemensam utgångspunkt för handlande.

Översiktsplanen är obligatorisk och skall hållas aktuell. Planen är inte juridisk bindande men ligger till grund för rättsverkande detaljplaner och är vägledande för efterföljande tillståndsbeslut. Planen gör inte några överväganden mellan allmänna och enskilda intressen. Sådana frågor måste därför följas upp i detaljplaner.

De formella kraven på hur en översiktsplanen ska utformas är relativt små. Det är upp till varje kommun att utforma en plan som passar de egna behoven och de lokala förutsättningarna.

1.4 Arbetet med översiktsplanen

Planarbetet bedrivs på uppdrag av kommunstyrelsen och leds av en referensgrupp bestående av kommunstyrelsens samhällsutskott. Denna består av fem ledamöter ur kommunstyrelsen samt teknisk chef. I referensgruppen ingår också ordförande för miljö- och byggnämnden, stadsarkitekten, planarkitekt och GVA-chef.

För arbetets praktiska utförande finns en arbetsgrupp bestående av stadsarkitekten, planarkitekt, miljöinspektör, GIS-ansvarig, teknisk chef, GVA-chef samt biträdande kommunchef.

Till grund för ÖP 2010 finns material framtaget av tjänstemän inom diverse verksamheter och förvaltningar. Underlaget belyser nuläge och visioner inom respektive ansvarsområde.

1.5 Planprocessen

Processen med att ta fram en ny översiktsplan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB), regleras till viss del i plan- och bygglagen. Obligatoriska hållpunkter är samråd, utställning, antagande och genomförande.

Samråd

När ett förslag till en ny översiktsplan har tagits fram hålls samråd med Länsstyrelsen, regionplaneorgan och kommuner som kan komma att beröras av planen. Möjlighet till samråd ska också finnas för de

myndigheter, sammanslutningar och enskilda medborgare som har väsentligt intresse av förslaget. Efter samråd ska inkomna synpunkter och ändringsförslag sammanställas i en samrådsredogörelse. Politisk ställning tas till synpunkterna och det beslutas om eventuella ändringar i plan och miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

I Torsbys fall genomfördes allmänna samrådsmöten på tre platser; Syssleback, Stöllet och Torsby.

Utställning

När samrådet har genomförts och eventuella ändringar gjorts ska översiktsplanen ställas ut under minst två månader.

Utställningen ska bestå av planbeskrivning med tillhörande plankartor och samrådsredogörelse, MKB, gällande översiktsplan samt övrigt underlag av betydelse. Hit räknas den sedan tidigare upprättade Naturvårdsplanen.

I planbeskrivningen skall redovisas planeringsföresättningar, skälen till planens utformning och de åtgärder som kommunen avser att vidta för att fullfölja planen. Vidare skall i en MKB redogöras för planens konsekvenser. Under utställningstiden finns möjlighet att lämna skriftliga synpunkter på planförslag och miljökonsekvensbeskrivningen.

Antagande

De skriftliga synpunkter på förslaget som kommit in under utställningen och förslag till ändringar med anledning av dem ska sammanställas i ett utlåtande. Länsstyrelsen avger ett särskilt granskningsyttrande som ska ingå i handlingarna till översiktsplanen. Kommunfullmäktige antar översiktsplanen och skall ta ställning till dess aktualitet minst en gång per mandatperiod.

Genomförande

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande. Den fungerar som ett vägledande dokument. Det konkreta genomförandet av olika förslag kräver därför prövning i detaljplan och/eller i bygglov m.m.

1.6 Planföresättningar

Befolkningsutveckling

Vad har hänt sedan 1990 då den hittills gällande översiktsplanen upprättades? Hur påverkar detta den nya ÖP 2010?

Den optimism om en vändning i befolkningstillväxt som framfördes i ÖP90 kom på skam. I januari 1990 hade en viss ökning under 1989 lett till att kommunen hade över 15 000 invånare och man trodde på fortsatt om än låg befolkningstillväxt. Sedan 1990 har befolkningen i stället minskat kraftigt och hade på vintern 2009 färre än 12 700 invånare.

Elevunderlaget sviktar eftersom antalet födda understiger de som dött. In- och utflyttning och dess påverkan på folkmängden är försumbar.

De närmaste åren väntas fortsatt folkmängdsminskning och barnkullarna blir mindre. Fram till år 2020 minskar elevunderlaget för kommunens skolor med en fjärdedel.

I ÖP90 hade kommunen ambitionen att fortsätta driften i samtliga då 18 skolor på grundskolenivå. I dag i oktober 2010 återstår sju kommunala och två friskolor.

Torsby sjukhus har sedan år 2000 lagt ner BB-verksamheten. Både kommun och landsting brottas med stora kostnadsproblem samtidigt som befolkningen minskar. Antalet arbetsplatser inom offentlig förvaltning har minskat och kan förväntas fortsätta så. Glesbygden och de mindre orterna avfolkas alltmer medan tätorten Torsby/Oleby ökar.

Anläggningar

Kommunen ägde 1990, eller var starkt ekonomisk engagerade i de största fritidsanläggningarna för skidturism; Branäs, Hovfjället och Långberget. Flera campingar drevs i kommunal regi. Alla dessa anläggningar drivs i dag privat.

Skidanläggningarna, främst Branäsområdet men också Mattila, Långberget och Hovfjället växer med ökat skidintresse. Valutaskillnader gör semester i Sverige ekonomiskt intressant både för hemmasemesträande svenskar och utlänningar.

Kommunens engagemang i den 2006 invigda skid-tunneln och anläggningarna på Valberget är fortfarande kvar. Badhus i kommunal regi finns i Sysslebäck och Torsby och i Sysslebäck finns en nybyggd idrottshall.

Flygplatsen är viktig för kommunen och drivs i kommunens regi genom ett eget bolag.

Med de nya bestämmelser för avfallshantering som gäller sedan början av 2000-talet finns inte längre förutsättningar att driva avfallsupplag i kommunen.

Den nya omlastningscentralen i Skalleby ökar Fryksdalsbanans betydelse för godstransporter.

Trafik

Sedan 1990 har väg 239 lagts i nytt läge norr om centralorten. Riksväg 45 har blivit europaväg - E45. Del av rv 239 mellan Lekvattnet och Torsby kommer troligen inom snar framtid att få europavägstatus – E16. Den samförläggs med E45 till Malung och vidare till Gävle.

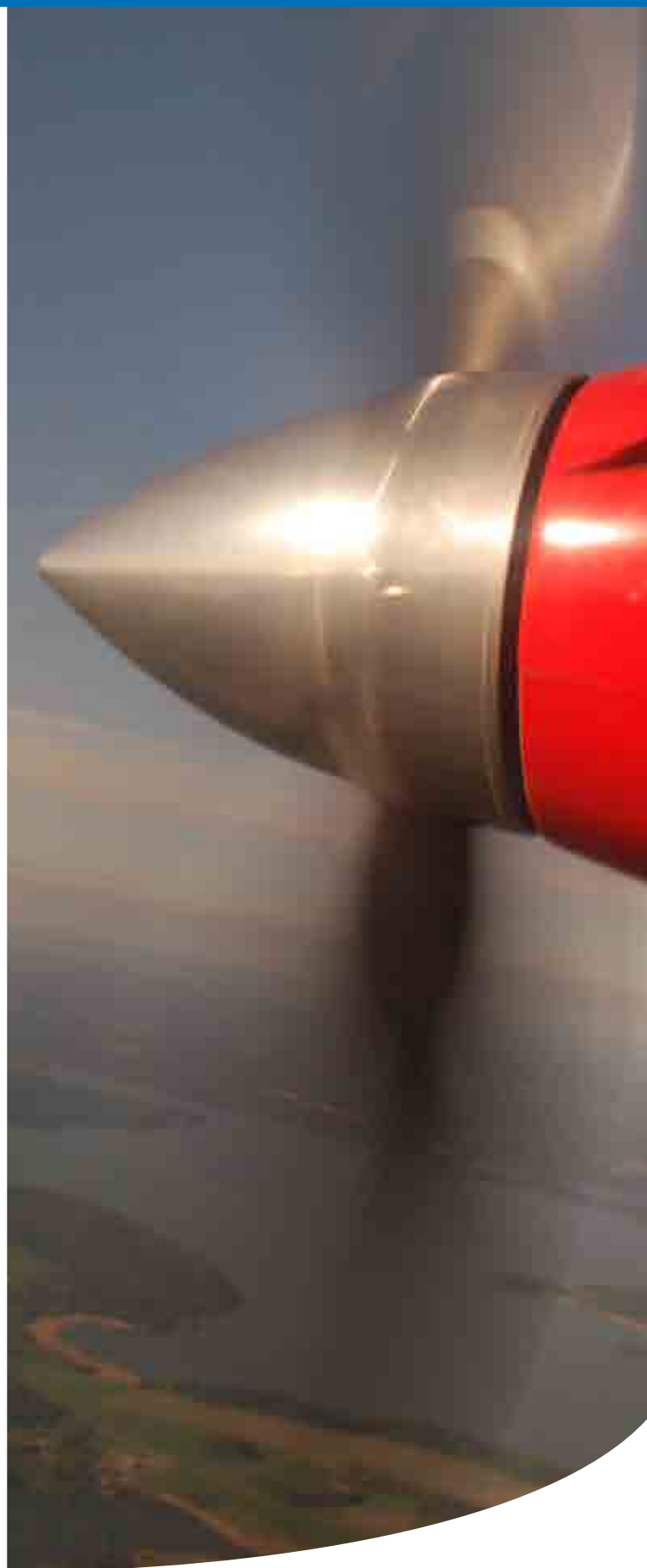
Trafikverkets planer för utbyggnad av vägar i Torsby är dock på mycket låg nivå. Möjligen kan korsningen E45/länsväg 954 byggas om inom de närmaste åren.

De vägomläggningar som planerats för riksväg 62 i Klarälvdalen kommer inte att genomföras. Flyttningen av Rv 62 har legat till grund för de fördjupade översiktsplanerna för Sysslebäck och Dalby. Dessa planer är därmed helt inaktuella.

Fryksdalsbanan har flera gånger ifrågasatts sedan 1990 men under senare år har i stället en kraftfull satsning på modernisering påbörjats. Restiden Karlstad – Torsby kan minska till bara något längre än jämn timme.

Energi

Sedan 1990 har vindkraftsutbyggnaden blivit en stor fråga. I Torsby markeras på vindkraftskartor inga områden med idealiska d.v.s. höga vindhastigheter som Torsby kommun uppfattat som förutsättning för

kommersiellt motiverad utbyggnad. Trots detta har kommunen de senaste åren fått flera förfrågningar om etablering på olika platser. Detta betyder att åtminstone några företag gör en annan bedömning.

Möjligheter för kommunen att ifrågasätta vissa etableringar med hänsyn till flyget, natur- och kulturvärden och anläggningar för det rörliga friluftslivet (skidanläggningarna) begränsas av att planering för (eller emot) vindkraft saknas. Se avsnitt "Översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser".

Något beslut om generellt stopp för vindkraft finns inte i Torsby kommun. Intresse från vindkraftsföretag att göra nyetablering av vindkraftsaggregat provas så snart en plan för vindkraft tagits fram.

I Torsby tätort pågår kontinuerligt utbyggnad av fjärrvärme. Fjärrvärmeanläggningar planeras också för Sysslebäck och eventuellt ersättningsanläggning i Stöllet.

Risk

Medvetenheten och erfarenheten av de risker som finns i fråga om skred, rasrisk, översvämningar, radonförekomst har ökat och kommer att påverka all fysisk planering.

Naturtillgångar

Jordbruket har i jämförelse med t.ex. Sunne kommun inte varit av stor omfattning i Torsby kommun. Det har sedan 1990 minskat ytterligare och jordbruket som landskapsvårdande verksamhet får större betydelse. Förutsättningarna för jordbruk har förändrats i.o.m. Sveriges medlemskap i EU.

Skogsbruket är av utomordentlig betydelse i Torsby kommun. Stora arealer, särskilt äldre skog, har avsatts och kommer att avsättas som naturreservat med skyddsbestämmelser.

Fisketurismen är viktig i Torsby kommun. Kommunen är dock uppdelad i femton fiskevårdsområden – alla med olika bestämmelser och principer för fiskekort mm. Bättre samarbete här kan främja utvecklingen av fisketurism.

Kvarntorp, en av kommunens unika finngårdar, skall bevaras för framtida generationer.

Planering

Vikande befolkningsunderlag har inte inneburit att planering för framtiden uteblivit.

Detaljplaner har tagits fram för småindustri inom Inovaområdet och för omlastningscentral i Torsby, liksom

för Torsby Flygplats, Valbergsområdet med skidtunnel.

Flera planer har upprättats för utveckling av Branäs både i dalen och på berget, likaså för Hovfjället och framöver också för Långberget. Ny väg till Notnäs sågverk och bebyggelse på Sjöplatån och i centrala Torsby (Mejeritomten) har fått stöd i detaljplaner under de senaste fem åren.

Utbyggnadsmöjligheterna i enlighet med dessa planer och fortsatt planering för utveckling enligt kommunens mål och strategier skall vända trenden i befolkningstillväxt från minskning till stabil folkmängd och senare ge ökat antal boende i Torsby kommun.

Mellankommunal samverkan

Mellankommunala frågor både med svenska och norska grannkommuner och Interregprogrammet Sverige – Norge och Inre Skandinavien påverkar planeringen i Torsby kommun.

Närheten till Norge innebär utmaningar i planeringen och påverkar t.ex. arbets- och boendepend-ling, flyttningsmönster, handelsutveckling, besöksnäringen och infrastrukturen.

Från 1990 har gränshandeln mot Norge utvecklats på ett för 1990 års planerare oantsett sätt, inte minst i södra Värmland. Också i Torsby kommun finns exempel på gränshandel med hög volym och med utvecklingspotential.

Mellankommunala frågor

Torsby kommun gränsar mot nio andra kommuner i Sverige och Norge. I Norge är våra närmaste grannar Trysil, Grue, Åsnes Våler, Kongsvinger och i Sverige Malung-Sälen, Hagfors, Sunne och Arvika. Dessa ingår också i samrådskretsen för Översiktsplanen.

Mellan kommunerna Sunne, Torsby, Hagfors och Munkfors bedrivs samarbetet "SUTOHAMU", med projekt inom IT och avfallshantering. Projektet kan möjligen utvecklas även på miljöplan- och byggsidan.

Sjukhuset i Torsby är ett av de sjukhus som nyttjas av kommuninvånarna i närliggande kommuner. Enligt yttranden i samråd från bl.a. Hagfors påpekas att det är viktigt att detta får finnas kvar och att vägförbindelserna är goda.

Satsningen på friluftsliv och turism är viktiga frågor för alla kommunerna. Här finns flera samarbetsprojekt och målen är i princip lika.

Som följd av ett initiativ från Munkfors kommun startade i januari 2008 ett treårigt projekt från Hammarö kommun i söder till Torsby kommun i norr – Klarälvsprojektet.

I projektet samarbetar följande kommuner: Hammarö, Karlstad, Forshaga, Munkfors, Hagfors och Torsby. Utöver de sex kommunerna deltar även runt 40 företag.

Syftet med projektet är att främja turismen i de närliggande områdena runt Klarälven och de fyra så kallade älvnära lederna – Klarälven, Klarälvsbanan, Pilgrimsleden och riksväg 62. Vidare är syftet att få en förbättrad infrastruktur i området och en förhöjd tillgänglighet till de älvnära lederna.

Visit Värmland

"Visit Värmland" är ett resurscentra inom Region Värmland med uppdrag att ansvara för marknadsföring, utvecklingsprojekt, utbildning och samordning av turismnäringen i Värmland. Det gäller att utveckla varumärket "Värmland".

Bedömningen är att Värmland har en stor turistisk potential. Värmland växte perioden 2007-2008 näst mest i Sverige vad avser kommersiella gästnätter. Visit Värmland vill ta tillvara på potentialen i detta och skapa ett än mer framgångsrikt turismnät. Att våga prioritera är svårt men viktigt med tanke på begränsade resurser.

Europaväg 16

Flera kommuner längs den planerade sträckningen för en europaväg 16, Bergen-Oslo-Gävle deltar i ett samarbete som syftar till att samverka för att få denna förverkligad.

De gränsöverskridande kopplingarna är relativt få och en gemensam systemsyn har tidigare inte fått tillräckligt genomslag i det samlade svensk-norska vägnätet.

I samarbete ingår förutom kommunerna Gävle, Sandviken, Hofors, Falun, Borlänge, Gagnef, Vansbro, Malung-Sälen, Torsby och Kongsvinger dessutom region Dalarna och Gävleborg.

EU-programmet Interreg Sverige-Norge

EU-programmet Interreg Sverige-Norge ingår i det nya målet "Territoriellt samarbete" som ska stärka samarbete över gränser i EU och angränsande länder. Målet bygger på det tidigare gemenskapsinitiativet Interreg. Det finns tre former av samarbeten inom Territoriellt samarbete: gränsöverskridande samarbete, transnationellt samarbete och interregionalt samarbete. Interreg Sverige-Norge är ett gränsöverskridande samarbete.

Sverige-Norge-programmet stödjer projektverksamhet mellan länderna för att stärka regionens attraktivitet och konkurrenskraft. Området sträcker sig på båda sidor om riksgränsen från nordligaste Jämtland/Trøndelag till Västra Götalandsregionen (Fyrbodalsområdet)/Østfold fylke.

Programmet ska stärka innovativa projekt, kunskapshöjning och konkurrenskraft inom näringsliv, teknik och samhällsutveckling. Den ekonomiska tillväxten ska främjas genom satsningar på infrastruktur och undanröjande av gränshinder. Den attraktiva livsmiljön ska förstärkas genom att skapa en region där människor vill bo, verka och vistas.

En levande finnskog - vårt felles ansvar

Ett Interreg Sverige-Norgeprojekt som Värmlands Museum/Torsby Finnkulturcentrum och Hedmark fylkeskommune har tagit initiativ till. Projektet pågår mellan september 2008 och augusti 2011.

Syftet är att lyfta fram Finnskogens attraktiva livsmiljöer, där byggnader och andra skogsfinnska minnen är en resurs. Projektet kommer att bygga upp kunskap kring de skogsfinnska miljöerna.

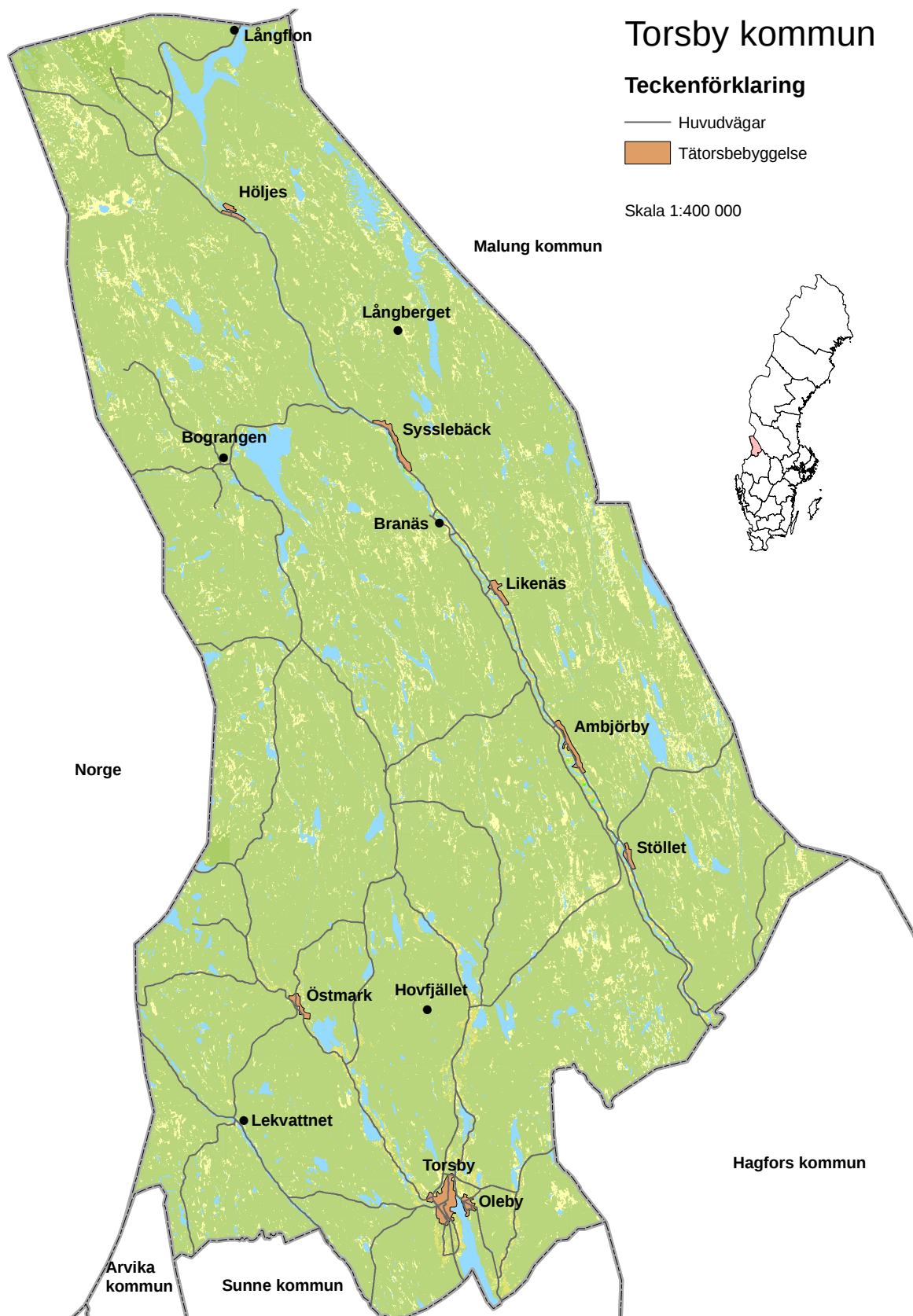
En levande Finnskog - vårt felles ansvar är brett förankrat på båda sidor om gränsen. Värmlands Museum och Hedmark fylkeskommune är projektägare och medfinansierare på svensk sida är Region Värmland, Länsstyrelsen i Värmland, Torsby, Arvika och Sunne kommuner samt Länsstyrelsen i Dalarna. På norsk sida finns Riksantikvaren, Norsk kulturråd, Statskog, Norsk Skogfinsk Museum, Glomdalsmuseet, Museene i Solør-Odal samt kommunerna Grue, Åsnes, Våler och Kongsvinger.

ARKO

ARKO är ett svensk-norskt samarbetsprojekt sedan 40 år. Samarbetet är en samarbetsorganisation bestående av fyra svenska och sju norska kommuner varav Torsby är en. Samarbetet har pågått i över fyrtio år och syftet är att främja och utveckla transport- och exportsamarbetet mellan Sverige och Norge.

Arkosamarbetet får sin basfinansiering från Nordiskt Ministerråd och de elva medlemskommunerna. För att belysa uppkomna gemensamma frågor söks bl.a. projektfinansiering från exempelvis Interreg.

Mer om planeringsförutsättningar för byggande redovisas i kapitel "Bebyggelse".

2 Mål och visioner

Torsby kommun har genomgått stora strukturella förändringar med stadigvarande befolkningsminskning som följd men har en vision om att utvecklingen kan brytas.

Kommunfullmäktige har 2005-11-24 för Torsby kommun som ett geografiskt område formulerat övergripande visioner samt en verksamhetsidé för den kommunala organisationen. Dessa visioner och verksamhetsidéer utgör allmänt grunden för framtida satsningar i Torsby kommun.

Torsby kommun har också formulerat huvudmål, delmål och strategier att vara förverkligade senast 2012.

Måluppfyllelse och genomförande enligt strategierna ska leda till att utvecklingen tar en positiv riktning. Detta ska göras i samklang med de av Riksdagen uppsatta 16 övergripande miljömålen och av regionen upprättade miljömål.

2.1 Huvudmål

År 2015 har vi i Torsby kommun en yngre befolkning.

2.2 Delmål

År 2012 har vi i Torsby kommun

- goda kommunikationer,
- flera naturnära, unika och attraktiva boenden,
- en ytterligare utvecklad turism och upplevelsenäring,
- högre förädlingsgrad, kompetens och kvalitet,
- en kommun med ett starkt varumärke, framtidstro och en positiv självbild.

2.3 Strategier

Till varje delmål hör ett antal strategier. Flera av dessa påverkar den fysiska planeringen och upprättandet av denna översiktsplan.

Strategier för goda kommunikationer

- förbättrade tåg- och bussförbindelser med Karlstad,
- förbättrad vägstandard för en fortsatt utveckling av näringslivet med prioritet på utbyggnad av länsväg 239,
- vidareutveckling av flygplatsen och flygtrafiken,
- fortsatt satsning på IT-området,

Strategier för attraktiva boenden

- tillvarata attraktiv tomtmark,
- upprustning, förnyelse samt ny bostadsbebyggelse i Torsby tätort,

Strategier för Fryksdalen, Klarälvdalen och Finnskogen, dvs besöksnäringen

- möjlighet till kompetensutveckling inom besöks- och upplevelsenäringen,
- sammanhållen och professionell marknadsföring av Torsby kommun,

Strategier för högre förädlingsgrad, kompetens och kvalitet

- entreprenörsutbildning samt tillskapande av fler partnerskap,
- förstärka och utveckla utbildnings- och kompetensutvecklingsverksamhet och genom samverkan få till stånd nya former av utbildningar med högskolor, universitet och det lokala näringslivet,
- en bred offentlig dialog kring kommunens framtidsutveckling genom ett eller flera idéforum,

Strategier för marknadsföring och utveckling

- kommuninvånarna ska vara ambassadörer för sin kommun. Vi ska ha en positiv självbild som skapar mervärden och utvecklar kommunen,
- tydliga mål för marknadsföring av varumärket Torsby kommun och dess region,
- tydliga mål för etablerings- och exploateringsfrågor,
- utöka och utveckla samarbetet med Norge.

Med dessa övergripande mål och strategier som utgångspunkt har konkreta målsättningar formulerats för de sektorer som utgör huvudkapiteln i översiktsplanen.

Mål, delmål och strategier visar att kommunen identifierat turismen som den näringsverksamhet som har störst utvecklingspotential och kan ge många nya jobb i framtiden inte minst för de yngre.

Uttrycket "ytterligare utvecklad turism" visar att turismen redan är etablerad liksom att många anläggningar för turism redan finns på flera olika håll i kommunen. Dessa befintliga anläggningar och verksamheter vill kommunen ge möjlighet att ytterligare utvecklas i alla delar av kommunen. Formuleringen avser inte att lägga några hinder i vägen för initiativ också på rena nysatsningar i nya lägen om detta låter sig göras inom ramen för de mål, delmål och strategier som angetts.

2.4 Sveriges 16 miljömål

Ytterligare en grund för planarbetet är de 16 mål för miljö kvaliteten i Sverige, som riksdagen antog 1999.

Målen beskriver den kvalitet och det tillstånd i miljön som är hållbara på lång sikt:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och strand
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

(Miljömål 10 och 14 är inte tillämpliga i Torsby kommun).

Mer om de nationella miljömålen återfinns bland annat på www.miljomal.nu eller på Naturvårdsverkets hemsida www.naturvardsverket.se.

Utifrån dessa nationella mål har Länsstyrelsen formulerat "Reviderade miljömål för Värmland" som omfattar mål 1-9, 11-13 och 15-16 och redovisas närmare på Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/varmland eller i Länsstyrelsens rapport 2007:13.

De regionala miljömålen är omfattande och redovisas endast delvis i denna översiktsplan.

Torsby kommun ansluter sig i princip till de regionala målen och har påbörjat arbetet med att bryta ned dem till lokal nivå. Ett urval av lokala miljömål som erfordras för upprättandet av Naturvårdsplan samt i pågående arbete med Energi- och klimatplan redovisas i respektive handling.

2.5 Regionalt utvecklingsprogram 2009-2013

Region Värmland har på uppdrag av regeringen utarbetat ett regionalt utvecklings-program (RUP). Detta har skett genom samverkan och dialog där kommuner, många organisationer och hundratals personer bidragit med sina synpunkter och idéer.

Det regionala utvecklingsprogrammet har fått namnet "Värmland växer" och syftar till att skapa förutsättningar för hållbar tillväxt som medel för att vidareutveckla den värmländska livskvaliteten.

En gemensam vision, Vision 2020, det övergripande målet:

VÄRMLAND VÄXER OCH KÄNNER INGA GRÄNSER

- Värmland växer på många sätt. Mångfald, kompetens och upplevelser får oss att växa som människor.
- Kunskap och innovation ger våra företag en stark position i världen.
- Vi kliver över invanda gränser. Av alla slag, varje dag och överallt. Vi vågar utmana oss själva. Vi lever i ett samhälle där alla kommer till sin rätt. Kvinna som man, inflyttare som värmlänning, barn som vuxen.
- Världen mår bra av mer Värmland och Värmland av mer värld.
- Värmland växer och känner inga gränser!

Visionens byggstenar

Den övergripande visionen har brutits ner till fem byggstenar: ledarskap, innovativa miljöer, kompetensförsörjning, tillgänglighet och livskvalitet.

Ledarskap

Med gott ledarskap kan nyttan av mångfalden ökas, gränsöverskridande samarbete utvecklas (Norge) och Värmland profileras. Varumärket Värmland är mer etablerat på den nationella arenan än de flesta andra regionbeteckningar t.ex. klustren och naturen med Väner och andra vattendrag, skogen, kulturmiljöer och attraktiva urbana miljöer.

Torsby kommun bidrar i hög grad till att forma bilden av Värmland; flottfärder, fiske, jakt, skidåläggningar både utför och längd, skidtunnel, skidgymnasium, kulturaktiviteter på Sahlströmshuset, Heidruns café m.m.

Rekommendationer

Torsby kommun ska aktivt delta i av regionen bildade forum, arenor och instanser för de olika processtegen i det regionala tillväxtarbetet.

Torsby kommun ska aktivt delta i regionens utveckling av samarbete med Norge men också som kommun enskilt söka samarbete med de norska grannkommunerna.

Innovativa miljöer

Åtgärder som stärker den värmländska innovationskapaciteten bidrar på ett direkt sätt till det övergripande målet för ökad hållbar tillväxt. Den kanske främsta utmaningen ligger i att stärka entreprenörskapet. Besöks- och upplevelsenäringarna är relativt starka och bygger i första hand på natur, kultur och shopping.

Torsby kommuns tredje delmål "en ytterligare utvecklad turism och upplevelsenäring" är ett exempel på fokusering inom detta område. Näringslivsfrågorna kommer från och med 2011 att hanteras under kommunstyrelsen. Torsby Utveckling AB ett bolag delägt av näringen och kommunen fortsätter att ge rådgivning i företags-, klimat- och energifrågor.

Kultur- och fritidsaktiviteter och resurser för dessa är viktiga delar i totalbilden av en attraktiv Torsby kommun.

I Branäs planeras för framtiden totalt 10 000 bäddar mot ca 5 500 år 2009. Med beläggning på mer än 80 % som varit fallet under senare år är befolkningsmängden från december t.o.m. påsk i Branäs redan nu större än de fastboende i tätorten Torsby/Oleby. Satsningar på utbyggnader både i Branäs, på Hovjäl-

let och Långberget bidrar i hög grad till att skapa bilden av Värmland som besöksmål.

Rekommendationer

Näringslivsfrågor i Torsby kommun såsom turism och företagande men även fritids- och kulturverksamhet samordnas i och inordnas i kommunledningens arbete under kommunstyrelsen.

Kompetensförsörjning

Det ligger en stor utmaning i att jämfört med andra liknande regioner ökar utbildningsnivån långsammare i Värmland. Utbildningsnivån måste höjas och det snabbare än i andra jämförbara regioner. Elever måste stimuleras att gå längre i utbildningskedjan. Här är gymnasieutbildning och vidare Karlstad universitet en viktig nyckel till framgång.

Torsby kommun har i sitt fjärde delmål "högre förädlingsgrad, kompetens och kvalitet" jämförbar ambitionsnivå.

Rekommendationer

Torsby kommun ska driva ett aktivt kvalitetsarbete i grund- och gymnasieskolan samt stimulera elever att gå längre i utbildningskedjan.

Torsby kommun ska aktivt delta i regionens arbete med att säkerställa företagens och den offentliga sektorns behov av att öka värmlänningarnas anställningsbarhet.

Tillgänglighet

I länsplanen för regional transportinfrastruktur i Värmland har Region Värmland prioriterat stråktänkande på väg 61, 62 och 63. Regionen har även anslagit medel för medfinansiering av Resecentrum, E18 mellan Björkås och Skutberget och Fryksdalsbanan. Syftet med satsningarna på Fryksdalsbanan är att förbättra pendlingsmöjligheterna mellan Torsby, Sunne och Karlstad. I övrigt innehåller planen pottar för marknadsanpassning, trafiksäkerhet, miljö, cykeltrafik, kollektivtrafik och bidrag till enskilda vägar. Europaväg 16 omnämns inte.

God tillgänglighet är en förutsättning för ett växande Värmland. För företagen handlar det om effektiva transportsystem som länkas ihop och kunna möta

kunder i Sverige och utomlands. Det är också viktigt att samarbetspartners kan ta sig till Värmland.

Torsby kommun har som ett andra viktigt delmål sagt "Goda kommunikationer". Snabbare kommunikationer på Fryksdalsbanan, uppgraderat bredband är exempel på regionala strategier som gäller för Torsby kommun liksom för Värmland i övrigt. Torsby kommun deltar genom bl.a. delfinansiering till uppgradering av Fryksdalsbanan. Kommunikationer behandlas mer utförligt i kapitel "Infrastruktur".

Livskvalitet

Konkurrensen med storstadsområdena om befolkningen kommer att vara kännbar. Regionens mål är att stärka Värmlands förmåga att erbjuda hållbara livsmiljöer, en mångfald av trygga, attraktiva miljöer att bo och vistas i och stimulerande upplevelser inom natur-, kultur och friluftsliv.

Kommunens andra och tredje delmål, "flera naturnära, unika och attraktiva boenden" respektive "en ytterligare utvecklad turism och upplevelsenäring", visar på följsamhet till de regionala målen.

Ett exempel på arbete med förnyelse av stadsmiljö är att Torsby kommun tillsatt en arbetsgrupp, "Yttre miljö" vars uppgift är att ta fram förslag till förnyelse i Torsby centrum. Här behandlas torg, parkering, skyltning, parker och andra utemiljöer.

De senaste fem åren har flera detaljplaner antagits för att möjliggöra ett varierat utbud av attraktivt boende. En detaljplan för nya lägenheter "Mejeriet" i centrum av Torsby har tagits fram nära till service medan detaljplan för "Sjöplatån" intill Norra Fryken tar tillvara strandnära läge. Detaljplaner för utveckling av rörligt friluftsliv vid Branäs, Långberget, Hovfjället och Mattila pågår. Torsby kommun deltar i ett EU-projekt, "Värmland – en vandringsledsdestination", tillsammans med Hushållningssällskapet, ett antal värmländska kommuner m.fl. Midsommar 2010 invigdes efter detaljplanering ett nytt hotell vid Sahlströmshuset vilket ytterligare utvecklar kulturverksamhet på platsen.

Byggandet redovisas mer utförligt under kapitlet "Kommunbeskrivning", "Bebyggelse".

2.6 Jämställdhet

Jämlikhet handlar om människors lika värde, oavsett etnicitet, hudfärg, kön, språk, religionpolitisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt.

Jämställdhet som är del av begreppet jämlikhet

fokuserar på just jämlikhet mellan kvinnor och män.

I Sverige tillkom Jämställdhetslagen år 1980. I förarbetena till den plan- och bygglag (1987) som reglerar arbetet med översiktsplanering formuleras planeringens betydelse för människors möjlighet att leva jämställda liv: "Det är naturligt att kommunerna i sin översiktliga planering tar ställning till de stora linjerna i kommunens bebyggelsestruktur". I det sammanhanget bör understrykas jämställdhetsfrågornas betydelse för bedömningen av lämplig samhällsutveckling. En utspridd och i förhållande till arbetsmarknader, kollektivtrafik och service illa lokaliserad bebyggelse kan avsevärt försvåra för kvinnor och män att på jämlika villkor förvärvsarbeta och delta i samhällslivet."

Jämställdhet ska inte ses som ett partsintresse utan något som ska genomsyra alla intresseområden som berörs av planeringen. Framtagandet av denna översiktsplan ställer krav på planerna, att inte bara höra på, utan också lyssna av vilka erfarenheter kvinnor och män kan bidra med i arbetet med den nya planen.

Män och kvinnor använder sin begränsade tid på olika sätt då de organiserar sina aktiviteter och projekt. Den fysiska miljön gör vissa val möjliga och andra omöjliga. Hur våra samhällen planeras har alltså betydelse för vilka val som erbjuds.

Det är alltså viktigt att alla som påverkas av planering, oavsett könstillhörighet, tar del i arbetet och lämnar synpunkter.

Under arbetet med översiktsplanen finns en särskild E-postadress för kommunikation: op@torsby.se.

Under 2009 hölls tre samrådsmöten om ÖP på olika platser i kommunen. Ett remissmaterial, utöver de självklara remissutskicken, har hållits tillgängligt på kommunens hemsida.

3 Kommunbeskrivning

I följande kapitel beskrivs kommunen övergripande uppdelad efter de olika sektorerna. Här ges också riktlinjer och rekommendationer för framtida lov-prövning och planering.

3.1 Kommunala verksamheter

Barnomsorg

Barn- och utbildningsnämnden bedriver förskole-verksamhet i sammanlagt elva förskolor, varav fyra i Torsby tätort och sju i övriga delar av kommunen.

Därutöver finns två förskolor i privat regi, som drivs av föräldrakooperativ, varav en i Torsby tätort och en i Ambjörby.

Ett antal familjedaghem finns dessutom i olika delar av kommunen. Fritidshem finns på sex platser.

Det vikande elevunderlaget i kommunens grundskolor ger möjligheter att bedriva förskoleverksamhet i grundskolans lokaler. På så sätt kan samverkansvinster uppnås mellan "fritids" och förskola, samtidigt som lokaler kan avyttras.

Grundskolor

Kommunen bedriver grundskolor på sju platser. Därutöver finns på två platser friskolor i privat regi.

Antalet elever i kommunens grundskolor beräknas enligt prognoserna fortsätta minska för att plana ut med c:a 1 000 elever läsåret 2013/2014.

Sammanfattningsvis innebär det sjunkande antalet barn i olika åldersgrupper att befintliga lokaler för skola och barnomsorg har överkapacitet för de verksamheter som bedrivs. Barn- och utbildningsnämnden arbetar tillsammans med tekniska avdelningen för att förtäta sina verksamheter och på så sätt kunna ta bort lokalyta som inte behövs. Detta kan antingen ske genom att lokalisera annan verksamhet som t.ex. förskola i lokalerna eller att moduler tas bort om sådana finns.

Gymnasieskolan

Stjerneskolans i Torsby omfattar 12 av 17 nationella program. Ca 350 av de 750 eleverna kommer från andra kommuner. Härtill kommer ca 100 vuxenstuderande.

En ökad satsning på specialidrotter planeras för att öka antalet elever från andra kommuner och motverka minskningen av kommunens eget elevunderlag. På Stjerneskolans finns lokaler för dusch och omklädnings för en del av specialidrottseleverna. Lokalerna räcker i nuvarande skick inte till för att ta emot fler elever.

Utvecklingen av skidgymnasiet i samband med skidtunnel och testcenter på Valberget kan leda till ökat riksintag, och därmed behov av elevboende. Samtidigt kommer i övrigt elevunderlaget för gymnasiets del att minska vilket leder till att behovet av elevbostäder ändå minskar totalt sett.

Gymnasieskolans elevhem avvecklades efter läsåret 2009/10 och byggdes bl.a. om för att ta emot ensamkommande flyktingbarn. I lokalerna finns också skolverksamheten Bryggan och kansli för barnomsorgsverksamheten. Källardelen hör fortfarande till Stjerneskolans gymnasium.

LSS-verksamhet

Lag om särskilt stöd till funktionshindrade (LSS) innebär att människor med olika funktionshinder ska ges möjlighet till personlig utveckling, ett självständigt liv och delaktighet i samhället. Verksamheten i Torsby bedrivs i form av fem gruppboendestäder för boende och dagcenterverksamhet.

I framtiden bedöms formerna för insatser och stöd att förändras, bl a genom utveckling av stöd i olika boendeformer. Behovet av gruppboendestäder bedöms trots detta öka enligt bedömning med ytterligare tre gruppboendestäder de närmaste åren.

Stöd och hjälp åt psykiskt funktionshindrade

Det kommunala stödet i detta fall består av ett gruppboende och aktivitets- och fritidsverksamhet.

I framtiden finns behov av nya boendelösningar bl a i form av eget boende i närheten av kommunens gruppboende med tillgång till personal i vissa fall dygnet runt. Möjligheten till delaktighet i samhället betonas.

Äldreboende

De äldre i Torsby kommun skall känna trygghet och tillit till kommunens förmåga att vid behov erbjuda stöd, vård och omsorg.

Äldre med behov av tillsyn dygnet runt kan få plats vid något av kommunens särskilda boenden. Enheterna finns i Torsby (2 st), Östmark, Syslebäck, Stället och Bograngen. De erbjuder vård, omsorg, service, aktivering och rehabilitering samt hälso- och sjukvård dygnet runt. Tillgång och efterfrågan på platser är f.n. i balans. En framtida utveckling mot större enheter med lägre driftskostnader är trolig.

Äldre i ordinärt boende kan med insatser från hemtjänsten bo kvar i sin invanda hemmiljö.

Enligt prognoserna minskar fram till år 2020 antalet personer 80 år och äldre, medan andelen 65-79 år ökar. Det är en åldersgrupp som i framtiden bedöms ha mindre behov av vård och istället efterfrågar centralt belägna bostäder och social och kommersiell service. Det innebär ett minskat behov av hemtjänst och särskilt boende och en ökad satsning på förebyggande och rehabiliterande hälsoarbete för denna grupp.

Nya former av boende för äldre, s k "senior-boende", behöver utredas. Seniorboende bygger på att man har en nedre åldersgräns för den som har rätt att anmäla sitt intresse för en bostad, vilka sedan fördelas i turordning utan biståndsbedömning. Seniorboende kan skapas av såväl allmännyttiga som privata bostadsföretag.

Sjukvård

Genom Värmlands läns landsting bedrivs sjukvård på sjukhuset i Torsby med ca 75 vårdplatser på 4 avdelningar. Sjukhuset har dessutom operationsavdelning, allmottagning (kirurg + medicin), akutmottagning, röntgen, psykiatrimottagning, laboratorium m.m. samt helikopterplatta. På sjukhuset arbetar ca 350 personer.

Primärsjukvård bedrivs på två vårdcentraler, en vid sjukhuset i Torsby och en i Likenäs. Ambulans finns i Torsby och Likenäs, folk tandvård i Torsby och Syssebäck och apotek i Torsby och Likenäs. Därutöver finns distriktssköterskemottagningar på ett antal platser.

Resultatet av pågående utredningar och diskussioner om ny regionindelning kan komma att påverka sjukvårdens fysiska organisation och möjligheter att bedriva god primärvård.

3.2 Handel och näringsliv

I Torsby finns de flesta näringsgrenar representerade och näringslivsstrukturen består i huvudsak av många mindre företag. Antal företag i kommunen år 2009 var 1 479 stycken (när även jord- och skogsägare med FA-skatt sedel ingår). Drygt 500 av företagen har anställd personal. I kommunen finns företag som Moelven Notnäs AB, Note Torsby AB, Branäs Fritidscenter AB, Byggelit AB, Torverk Industrial Doors, Fortum och Helmia med flera. Antal arbetsställen år 2009 var totalt 2490. Största enskilda arbetsgivare är Torsby kommun med drygt 1 500 anställda vid årsskiftet 09/10.

Det totala antalet arbetstillfällen i Torsby kommun har minskat med ca 1 700 arbeten sedan 1985. Minskningen av arbetstillfällen under denna period har främst skett inom näringsgrenarna jordbruk, skogsbruk samt vård och omsorg. Minskningen av arbetstillfällen beror till stor del på omstrukturering av skogsbruket

samt på befolkningsminskningen under perioden. De näringsgrenar som vuxit under perioden är personliga och kulturella tjänster, finansiell verksamhet, media och företagstjänster samt utbildning och forskning. Näringsgrenen tillverkning och utvinning ligger återigen på ungefär samma nivå som under 1980-talet, och där har ökningen skett inom elektronik-, maskin- och trävaruindustri och minskningen främst inom metallindustrin.

Sysselsättningen domineras starkt av tjänstesektorn med totalt ca 70 procent av den förvärvsarbetande dagbefolkningen (2006), varav offentliga tjänster står för 41 procent och privata för 29 procent.

De fyra största näringsgrenarna i kommunen är (2009) vård och omsorg (26,7%), tillverkningsindustri (16,4%), handel och kommunikationer (14,3%) samt utbildning och forskning (10,6%). Näringslivsstrukturen kännetecknas således av ett stort antal små företag inom främst servicenärningar och areella näringar. Antalet förvärvsarbetande dagbefolkning (2008) uppgick till 5 501 personer. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen var 5 405. Arbetsinpendlingen till kommunen var 908 (2008) och utpendlingen 809. Både ut- och inpendlingen har ökat under några år och nettoinpendlingen har minskat de senaste åren. Inpendlarna är huvudsakligen sysselsatta inom tillverkningsindustri, vård och utbildning.

Handel

Den kommersiella servicen i kommunen utgörs till huvuddel av en centralort och mindre tätorter. Butiksdensiteten, dvs. antalet butiker per 10 000 invånare, ligger på 16 för dagligvaror och 31 för sällanköpsvaror (2004), nära länsgenomsnittet på 16 respektive 32. Handelsdata för 2006 visar att handeln i Torsby kom-

mun totalt omsätter 587 miljoner kronor, varav huvuddelen (72%) består av dagligvaruhandel. Statistiken visar vidare att den totala omsättningen för handeln 2006 låg på 90 procent av det beräknade försäljningsunderlaget.

Nuvarande näringslivsstruktur

Besöksnäringen är en bransch som växer i kommunen och anses vara en framtidsbransch. Det är en näringsgren som samtidigt ställer stora krav på investeringar i form av bland annat infrastruktur. Det bör finnas möjligheter att ytterligare utveckla de befintliga anläggningarna Branäs, Hovfjället, Långberget, Valberget och Mattila samt ha en beredskap för nya anläggningar till exempel Hötjärnsberget samt området kring Värnäs med flera. Det finns ett stort värde i att ytterligare utveckla sjönära områden kring sjön Fryken, exempelvis runt Torsby Camping och Fridhemsområdet (Torsby Marina).

Skogsindustrin har varit och är fortfarande en viktig näringsgren i regionen. Skogsindustrin har i framtiden goda förutsättningar att utvecklas inom bland annat bioenergi, träförädling och vidareförädling. Det krävs satsningar för fortsatt utveckling. Ett första steg är byggandet av omlastningsterminal och detaljplan för följdindustri i Skalleby, Torsby. Ett exempel på förädlade produkter är byggmoduler och trähus.

I kommunen finns många näringsgrenar inom tillverkande industri representerade och denna struktur har varit en framgångsfaktor sett över tiden och inneburit en ökad riskspridning vid exempelvis lågkonjunktur. Tillverkningsindustri är en näringsgren med behov av ytor och som ofta behöver tillstånd för sin verksamhet och därför ska en efterfrågan på

ändamålsenliga lokaler och industritomter kunna tillgodoses för framtiden, för både små och medelstora företag inom skiftande branscher.

Handeln är en stor tillgång för Torsby kommun med många arbetstillfällen och god utvecklingspotential i Torsby och Sysseleback samt längs riksgården t ex Långflon. Närheten till den norska marknaden är en viktig faktor och en möjlighet som också går att utveckla ytterligare. En framgångsrik handel är dessutom viktig för kommunens attraktivitet.

Väg E45 och 62 är en till viss del outnyttjad resurs för näringslivet i Torsby kommun. Områden i direkt anslutning till dessa vägar planeras för verksamheter längs de mest frekvent trafikerade lederna.

Framtida utveckling

Torsby kommun arbetar strategiskt för att skapa goda förutsättningar för utveckling av näringslivet. För kommunens näringslivsutveckling svarar Torsby kommun genom kommunstyrelsens näringslivsansvarige.

Arbetet med näringslivsfrågor går ut på att stödja och utveckla näringslivet, uppmuntra till ökat nyföretagande, bidra till och utveckla nätverk och samarbeta med andra kommuner samt göra Torsby känt som en bra kommun för företag att etablera sig i.

Som stödjande organisation finns Torsby Utveckling AB (TUAB). Näringslivsbolaget ägs av Torsby kommun tillsammans med näringslivet; Företagarna, Svensk Handel och Team Torsby. Enligt avtal med kommunen arbetar TUAB med rådgivning företrädesvis till företag med färre än fem anställda.

Planberedskap är en förutsättning för att kunna erbjuda god tillgång på byggbar mark för såväl bostäder som verksamheter av olika slag. Det är viktigt med balans mellan boende och arbetstillfällen. Bra möjligheter till arbetspendling ger en större arbetsmarknad och företagen får större möjligheter att tillgodose sitt kompetensbehov. Näringslivets utveckling är starkt beroende av en positiv utveckling inom andra sektorer i samhället som goda kommunikationer och goda möjligheter till boende, utbildning och service. Ett starkt önskemål i sammanhanget är att "göra inpendlarna till kommuninvånare" och därmed öka befolkningen och skattekraften. Översiktsplanen skall skapa förutsättningar för en sådan utveckling.

Ett av kommunens delmål för den framtida utvecklingen är "högre förädlingsgrad, kompetens och kvalitet". I de inledande avsnitten redovisas strategierna för att uppnå detta delmål.

Mål

Stark köptrohet, ökad handel genom attraktiv och levande centrumkärna.

Positiv attitydförändring till att handla mer och oftare på orten.

Större utbud av butiker.

Stärkt sammanhållning mellan aktörer.

Två trevliga och attraktiva centrum; Torsby och Sysseleback.

Fler för kommunen nya företagsformer som tjänsteföretag, kooperativ samt att fler tillverkande företag kompletterar sin verksamhet med tjänsteproduktion.

Fortsatt utvecklat och fruktbart samarbete mellan skola och näringsliv.

Ökat samarbete mellan besöksnäring och offentlig sektor.

Rekommendationer

Kommunen skall i syfte att göra centrumområdena allmänt attraktiva aktivt arbeta med förnyelse av stadskärnan i de två huvudorterna Torsby/Oleby och Sysseleback. Arbetet skall bestå i planläggning för modernt byggande och stödja säkerhets- och trivselbefrämjande åtgärder i trafikmiljön.

Vid behov ska kommunen vara förberedd med eller beredd att snabbt utföra erforderlig planering för etablering av boende, verksamheter etc. som kan vara bra för kommunens ekonomiska utveckling.

Torsby kommun skall också fortsatt arbeta intensivt med att utveckla samarbetet mellan kommunen och näringslivet, med kompetensutveckling och med etablering av nya och utveckling av befintliga företag.

3.3 Turism och fritid

Turism

Torsby kommuns turism och besöksnäring är av tvåsäsongskaraktär. Det är mellan vinter och sommar stora skillnader i fysiskt markutnyttjande, produkter, företag och kundmarknader.

Turismnäringen i kommunen har ökat kraftigt de senaste tio åren. Under 2009 omsatte näringen 586 miljoner kronor och gav underlag åt 535 heltidsjobb. Dessa siffror innebär en ökning med mer än 400 % sedan 1997.

Turismen är känslig för väder och ekonomi. För att minska denna känslighet är det viktigt att erbjuda olika typer av produkter och ha ett varierat kundunderlag.

Vintersäsong

Vintersäsongen, från mitten av december – påsk, är starkt dominerad av skidturism. Här finns både alpin- och längdåkning som bedrivs inom klart avgränsade anläggningar. Företagen är, i ett lokalt perspektiv sett, medelstora till stora, med en tydligt definierad produkt, skidåkning. Kundunderlaget kommer helt dominerande från Sverige och då särskilt Värmland och söderut.

Exempel på anläggningar är:

Den största anläggningen är **Branäs**. Huvudinriktningen är här alpin skidåkning, med mindre inslag av längdåkning och skotersafaris. Området är under stark expansion, framför allt byggs boendet ut. I området finns idag 20 alpina nedfarter, 10 liftar och 30 km längdspår samt drygt 6000 bäddar i lägenheter och stugbyar. Skidanläggning och boende är koncentrerat i ett gemensamt, klart avgränsat område. Kringområdet nyttjas i viss utsträckning för längdåkning och skoterutflykter.

Anläggningen har expanderat ytterligare med utökade ytor för skidåkning och boendanläggningar. Stora krav kommer att ställas på förbättrad infrastruktur, övrig service och tillgång till kvalificerad arbetskraft. Ny väg upp på berget färdigställdes 2010. Området bör utredas närmare i en fördjupad översiktsplan för Branäsområdet.

Hovfjället erbjuder alpin skidåkning med ett relativt stort inslag av längdåkning.

Här finns 15 nedfarter, 6 liftar och 20 km längdspår. Anläggningen ligger inom naturreservat och Natura 2000-område. Sedan länge finns en husvagnscamping

med 150 enheter på berget. Sedan 2008 finns också rum för uthyrning i servicebyggnaden. En detaljplan medger också i anslutning till toppen ett 10-tal byggrätter för stugor. I övrigt finns logialternativ utspridda i ett kringområde, 7-20 km från anläggningen. Dessa består av stugbyar, hotell, campingplatser och vandrarhem. Flertalet gäster måste alltså transportera sig till och från anläggningen varje dag. Detta försvåras av att vägen är i dåligt skick. Området kring skidanläggningen nyttjas för längdåkning.

Långberget är specialiserat på längdåkning med endast en backe för alpin skidåkning. Här finns istället 80 km preparerade skidspår. Boendet är koncentrerat till anläggningens närhet med hotell, stugby, camping och vandrarhem. Kringområdet nyttjas för längdåkning och skoteraktiviteter.

För anläggningens framtid krävs fortsatt produktutveckling av längdskidåkning och renovering/standardhöjning av Sporthotellet. Kommunen kan vara behjälplig i arbetet med att upprätta en ny fördjupad översiktsplan.

Mattila är en ren längdåkningsanläggning med 20-30 km längdspår. I direkt anslutning till anläggningen finns c:a 120 bäddar fördelat i olika typer av stugboende. Ytterligare boende behövs för att balansera ett underlag för restaurang- och konferenslokaler.

Längdskidåkning i Torsby kommun kommer att tilldra sig ökat intresse tack vare bl.a. tillkomsten av skidtunneln i Valberget.

Förutom dessa anläggningar finns också ytterligare ett antal platser för längdåkning, vid kommunens fritidsanläggningar främst på **Valberget** i Torsby.

En begränsad verksamhet runt skotersafaris, vinterfiske, snöskovandring och motorsport tillhör också utbudet för turister under vintersäsongen.

Ökade kundunderlag, tack vare utbyggnad av befintliga anläggningar och öppnandet av skidtunneln, kommer att ställa större krav på kringaktiviteter, förbättrad infrastruktur och allmän service. Större krav kommer att ställas på alla sektorer av samhället, kommunala verksamheter, övrig offentlig verksamhet (ex. sjukvård) och handel.

Sommarsäsong

Sommarsäsongen, från mitten av juni – slutet av augusti, är uppbyggd runt natur- och kulturupplevelser. Här utgörs den turistiska "råvaran" av vår vackra och fria, natur med allemansrätten som en viktig faktor i nyttjandet av markerna. Natur- och

kulturrupplevelser i kombination och var för sig kan ge mervärden inom turismen.

Turismen på sommaren är, inte som på vintern, avgränsad till specifika anläggningar, utan nyttjar en stor del av naturen för de olika verksamheterna. Flottfärder, vandring, kanoting, jakt och fiske, älg och bäversafaris, överlevnadskurser, klättring, ridning o.s.v. gör anspråk på att använda stora areella resurser för att kunna fungera bra.

Sommarturismen är också betydligt mer "mobil" till sin karaktär. Gästerna färdas runt mellan olika attraktioner och utnyttjar hela vägnätet mera intensivt än under vintersäsongen, då den stora trafiken är koncentrerad till riksvägarna.

Gästerna under sommaren kommer till hälften från Sverige och till hälften från utlandet. Av de utländska gästerna står Tyskland för ca 50% och därefter kommer de största grupperna från Holland, Norge och Danmark.

Aktörerna under sommaren är mindre företag och många små kulturella föreningar och organisationer. Produkterna är också betydligt mera diversifierade än under vintern och förutsättningarna för de olika aktörerna påvisar stora skillnader – organisatoriskt, ekonomiskt och kunskaps/erfarenhetsmässigt.

Torsby kommun ser mycket positivt på att man i Branäs och Hovfjället under sommaren 2010 åter satsar på sommarturism.

Nya målgrupper, säsongsförlängning, satsning på utbud både sommar- och vinter och volymökning av besökare skapar ett bättre underlag för övriga verksamheter, service och infrastruktur.

Mål

Torsby kommun har en ytterligare utvecklad turism och upplevelsenäring med ett breddat utbud av produkter och ett bredare och mera varierat kundunderlag.

Rekommendationer

Möjligheter till kompetensutveckling skapas inom besöks- och upplevelsenäringen.

Torsby kommun ska marknadsföras på ett sammanhållet och professionellt sätt.

Marknadsföringen ska sikta på ökad andel gäster från övriga Sverige samt från Danmark, Norge och norra Europa.

Fördjupade översiktsplaner upprättas under mandatperioden 2010-15 för Branäs och Långberget.

Kommunen ansöker hos Länsstyrelsen om att landskapsbildsskydd för området i och i anslutning till Branäs avvecklas.

Uppfartsväg till Hovfjället ska snarast rustas upp.

Ytterligare boende skall planeras för anläggningarna Branäs, Hovfjället, Långberget och Mattila.

Övrigt boende i Hovfjällsområdet är i behov av kvalitetshöjning för att säkerställa en positiv utveckling för skidanläggningen.

I Klarälvdalen finns stora logiresurser till förfogande men nya, attraktiva aktiviteter måste skapas för att locka besökare.

Turistaktiviteter som vandring, fiske och cykling ska utvecklas som upplevelseprodukter som ett led i utveckling av sommarturism. Kommunen ska delta aktivt i detta arbete.

Kommunen skall aktivt delta i samarbetsprojekt som ARKO och Klarälvsprojektet.

Campingplatser & stugbyar

I Torsby kommun finns flera campingplatser - stugbyar. Stugbybeståndet ökar med utbyggnader i Branäs, Långberget, Hovfjället och Vägsjöfors m.fl. Antalet bäddar har ökat kraftigt under åren 2004-2010 framförallt inom Branäsområdet.

Campingen i kommunen förväntas fortsatt utvecklas. Trenden är att camping för husvagnar, husbilar och tält kompletteras med stugor. Flera exempel på utveckling av camping tas upp i avsnittet 4.5 Utredningsområden.

Antalet husbilar är stort och blir större i hela Europa. Centralt belägna uppställningsplatser efterfrågas i tätorter.

Leder

Vandringsleder, cykelleder, skoterleder och ridleder.

I Europa är vandring en stor turistisk aktivitet. Det finns i Torsby ett stort utbud av anlagda vandringsleder. De leder som har stabilt huvudmannaskap och i samråd med kommunen sköts och underhålls utgör en attraktiv resurs för turister.

På västra sidan av Klarälven löper en parallell väg till riksväg 62. Vägen är naturskön och med skyltar anvisas den också som cykelled – en nordlig del av "Klarälvleden". Cykelleden knyter samman Fastnäs längst i söder upp mot Sysseleback i norr. Nordvärmlands mountainbikeförening har anlagt ett ledssystem för mountainbike. Planer finns för utbyggnad.

Skoterleder i Torsby kommun drivs i ideell regi. Det finns flera föreningar som anlagt och underhåller leder i bl. a. Långberget, Bograngen, Lekvattnet, Hovfjället.

Anlagda ridleder saknas ännu i Torsby kommun. Utredning för ridled i Hacktorpsområdet i norra delen av tätorten Torsby genomfördes under 2008 men har ännu inte lett till att ridleder anordnats.

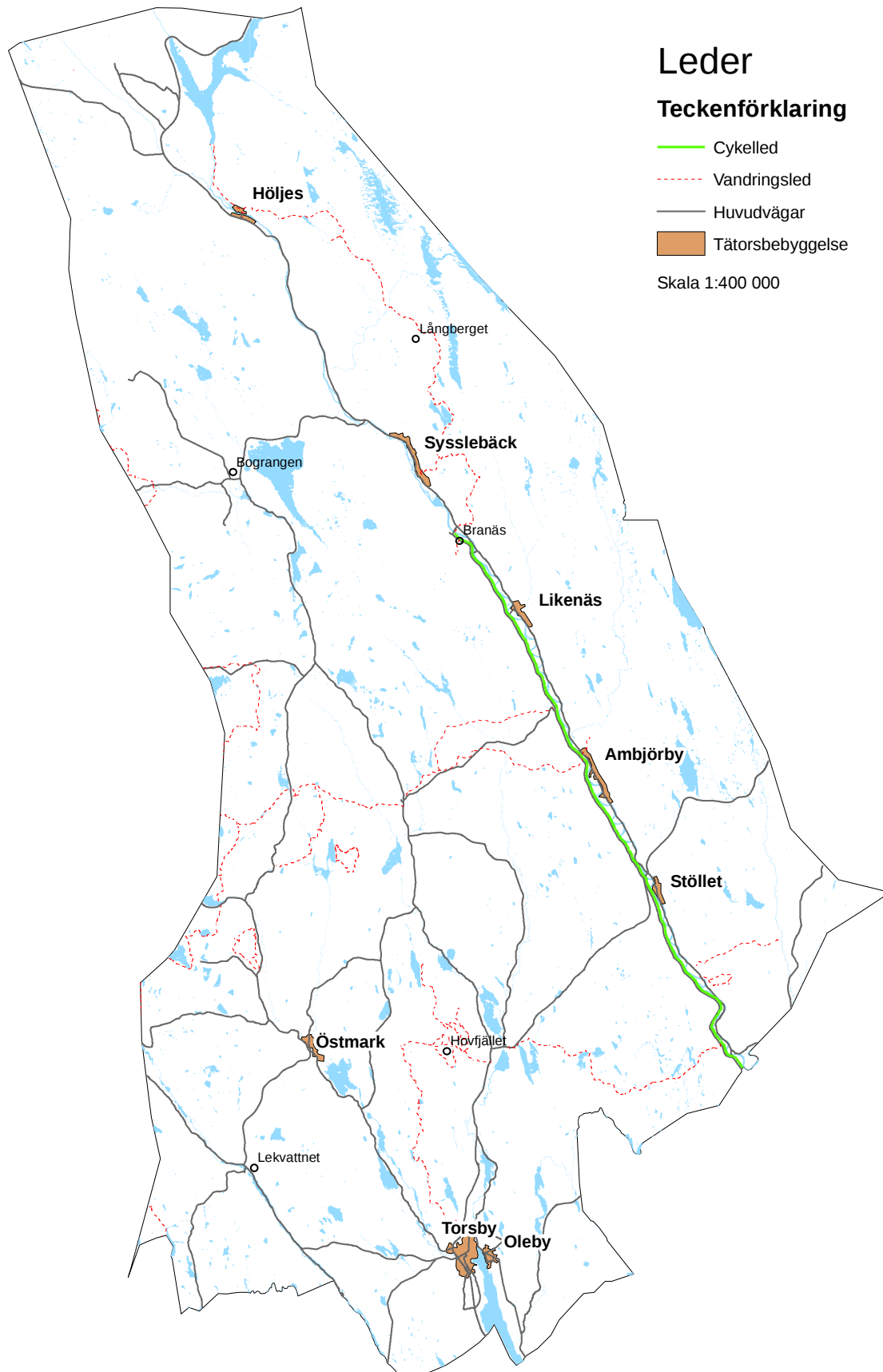
Vandringsleder, cykel-, skoter- och ridleder utgör viktiga resurser i ett utbud för "äventyrsport". Dessa aktiviteter ligger "rätt i tiden" då friskvård och hälsofrämjande verksamhet efterfrågas allt mer.

"Värmland – en vandringsdestination"

Landsbygdsprogrammet (Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och svenska staten), Region Värmland, Torsby, Sunne, Munkfors, Forshaga, Kil, Karlstad, Grums, Säffle och Kristinehamn kommuner samt Stiftelsen Glaskogen driver ett vandringsledsprojekt fram till i mars 2011.

Syftet med Projekt "Värmland – en vandringsdestination" är att genom samordning uppnå en högre kvalitet på några vandringsleder samt inspirera och lotsa turistföretagare som vill arbeta med vandrings-turism.

I Värmland finns sedan länge ett stort antal vandringsleder med olika huvudmän. Det finns ett stort ideellt engagemang för vandringsleder hos t ex byalag, hembygdsföreningar och idrottsföreningar. Det är en styrka. Genom samordning kan vi nå längre. Projektet har som mål att utarbeta gemensamma kvalitetsstandarder, inklusive kontrollsystem, samordna och förbättra marknadsföring och information, både till långväga turister och till värmlänningar. En organisation och finansieringsmodeller skapas som skall kunna förvalta projektets resultat efter avslutat projekt.

Mål

Utbudet av leder ska vara attraktivt och ha stor bredd med många olika aktiviteter.

Antalet besökare ökar.

Rekommendationer

Leder av olika slag samordnas. Kommunen tar initiativ till detta men förutsätter att lederna även fortsättningsvis drivs i föreningsregi eller genom turistföretag.

Lederna marknadsförs professionellt och samordnat med bra informationsmaterial och presentation på lämpliga hemsidor.

Lederna knyts samman i större sammanhängande system. Torsby kommun skall delta i EU-projekt "Värmland – en vandringsdestination".

Flottfärder, Kanoting, Golf, Fritidsfiske och Jakt

Flottfärder bedrivs med färdigbyggda flottar samt timmerflottar. Båda dessa nyttjar Klarälven på en sträcka mellan Branäs och Edebäck (Hagfors kommun). Flottfärderna är en fortsatt stark del av kommunens aktivitetsprofil.

Populära kanotleder är:

- Klarälven - från Höljes till Edebäck (Hagfors kommun)
- Röjdån – mellan Torsby och Östmark
- Rottnan – från norska gränsen i norr till Kymmen-dammen i söder.

Kanotaktiviteterna kan kompletteras med kajakut-hyrning och motsvarande paketutbud.

Golfbana finns i Oleby fyra km öster om Torsby samhälle. Banan har nio hål och 12 utslagsplatser. Planer finns på att utöka banan till 12 hål.

I Torsby kommun finns 15 fiskevårdsområden som erbjuder fiske i ett stort antal sjöar och strömmande vatten. Den kommersiella exploateringen av fisket är hittills mycket begränsad och turistfiske i större omfattning förekommer endast i Klarälven, på sträckan mellan Höljes och Sysseleback.

Jakt av olika slag har en stark lokal förankring, med många utövare. Ur turistisk synvinkel är verksamheten begränsad, med ett fåtal kommersiella förmedlingar.

Men utveckling av jaktturism har potential. Jaktturism är en verksamhet som inte är särskilt väderkänslig och bedrivs framför allt från september till februari och kan utvecklas ytterligare. Kommunens jaktformer anses som mycket exklusiva av utländska älg- och fågeljägare. Jaktturister sover, äter, handlar och bedriver annan kringverksamhet som tillför kapital till kommunen. Alltså även jaktturismen slår tillbaka och påverkar samhället positivt.

Mål

Flottfärder, kanoting, golf, fritidsfiske och jakt ska produktutvecklas och ges större tillgänglighet.

Rekommendationer

Fiskekort samordnas – turistfiskekort för hela kommunen (15 fiskevårdsområden).

Ett större utbud av guidepaket och kommersiella fiskeaktiviteter erbjuds.

Motorsport

Inom Torsby kommun finns fyra anläggningar för motorsport. Intresset för rallycross och motorsport i allmänhet är stort bland invånarna i Torsby kommun.

Den största anläggningen är motorsportbanan i Höljes där olika arrangemang (t ex rallycross VM) kan locka upp till 30 000 besökare.

Anläggningar för bilsport finns också i Östmark och Ambjörby.

Endurobana (motorcykelsport) har nyligen anlagts öster om Kälksjön nära Torsby tätort.

Planer finns för utveckling och breddning av verksamheten i Östmark.

Rekommendationer

Kommunen ser positivt på motorsporten och stödjer verksamheten genom att bl.a. delta aktivt i större arrangemang.

3.4 Kulturmiljöer

Torsby kommun är först och främst en skogskommun. Det har präglat utvecklingen av bebyggelse och kultur.

Bland tidiga lämningar kan nämnas fångstgropar och hela fångstgropssystem, kolningsgropar, lämningar från kolmilor, gårdar och torp.

Det finns över 1 000 fornlämningar i Torsby kommun. Alla dessa kan inte redovisas på kartor i översiktsplanen. Här görs ett mycket begränsat urval nämligen riksintresseområdet vid Likenäs-Transtrand och kulturmiljöerna vid Edet och Elindebol. I Kulturmiljölagen (KML) 2 kap finns generellt reglerat lagskydd för fornlämningar.

I Värmland, inte minst i Torsby, utgör Finnskogen och den skogsfinska kulturen en viktig del av vårt kulturarv. Solör-Värmlands finnbygd, Finnskogen, belägen mellan Glommas och Klarälvens/Fryksdalens dalgångar, är det område där skogsfinsk kultur levat kvar längst. Området med sina dåligt utnyttjade skogar lockade under 1600-talet finnar att etablera sig i de gamla svenskbygdernas utskogar. Innan den finska kolonisationen nådde bygderna i

Torsby och norska gränsen under 1600-talet var de vidsträckta skogarna inte i någon högre grad påverkade av människan.

Utmärksbruket var utbrett och markerna utnyttjades både för mindre bebyggelse i form av torp och för säterbruk. Skogen nyttjades för jakt och fiske och olika typer av fångstsystem finns. Även lämningar efter tjärdalar, kolbottnar, kvarnar mm finns i markerna. Inom kommunen har också boplatser från stenåldern påträffats.

Skogsfinnarna kom dock att bebygga dessa utmarker på mer etablerat sätt än tidigare. Skogsfinnarna invandrade inte till området, utan det är fråga om en migration. Många av de skogsfinnar som etablerade sig inom kommunen hade också varit bosatta inom nuvarande Sveriges gränser innan de kom till vårt område.

I århundraden framöver kom finska bosättningar, traditioner och levnadsmönster att prägla bygderna här. Många finska gårdar och torp finns fortfarande kvar på den plats där de alltid stått.

Framträdande drag i skogsfinnarnas kultur är

byggnadsskicket. Bostaden utgjordes av en rökstuga med den typiska rökugnen. Till gården hörde också bastu, ria (torkhus för säd), kokhus, ett flertal smärre hus och byggnader för djurhållning och foderförsörjning samt ofta smedja och skvaltkvarn.

De skogsfinska kulturmiljöerna är i sin existens helt unika. Inom kommunen finns idag de i särklass bäst bevarade skogsfinska kulturmiljöerna i Norden. Dessa kulturmiljöer är inte bara historiska resurser som kulturarvsbärare för kommunens invånare, utan även för exempelvis norrmän, finnar och amerikanare. Som besöksmål kan dessa miljöer också erbjuda upplevelser för besökande och turister av olika kategorier.

Ett dokumentationsarbete inom Torsby kommun för den skogsfinska bebyggelsen är "Finnskogens bebyggelsehistoriska arv" framtagen 1999. Här anges vilken bebyggelse av skogsfinsk karaktär som finns bevarad inom kommunen Riksantikvarieämbetets webbsida: (www.bebyggelseregistret.raa.se).

Dokumentationsmaterialet kompletteras också under 2009-2011 inom Interregprojektet "En levande finnskog- vårt felles ansvar" vars projektägare är Värmlands Museum och Hedmarks fylke.

Senare under 1800-talets befolkningstillväxt ökade allmänt behovet av betesmark. I bl.a. Klarälvdalens jordbruksområden var marktillgången begränsad och användes främst till åkerbruk. I stället kom delar av de väldiga skogsvidderna att användas för sommarbete och insamling av vinterfoder. I anslutning till dessa marker uppfördes också enklare byggnader och därmed uppstod sätrarna.

De fåtal sätrar som finns bevarade i Torsby kommun utgör en viktig del av länets och landets kulturlandskap. Sätrarna är bärare av spår efter en lång tids livsmedelsproduktion, byggnadsskick, bruksmetoder, organisation och tradition. Säterbebyggelsen kan ses som ett dokument som genom sin blotta existens berättar om historien; byggnadshistoriskt, byggnadstekniskt, samhälls- och socialhistoriskt. Sätermiljön kan också bjuda på upplevelser av olika slag; de kan representera en tradition eller platsen kan ge en känsla av identitet för den person som har anknytning hit. Ett flertal sätrar i Torsby kommun är tillgängliga för allmänheten bl. a genom deras anslutning till vandringsleder.

Skogsnäringen medförde också att vattendragen användes och iordningställdes för flottning. Många flottningsanordningar finns ännu kvar i och vid vattendragen även om man för fiskets skull har återställt många delsträckor.

Historiska lämningar, mer sentida är den stora mängd skansar och försvarsanläggningar som finns i Torsby kommun. Det är rester från beredskapstiden under andra världskriget och byggdes 1940-45 som del av försvaret mot ett eventuellt tyskt anfall från Norge.

Dokumentationen om anläggningarna var långt in i 1990-talet hemligstämplade. Under 2007-2008 har genom fortifikationsförvaltningen ett stort antal anläggningar åtgärdats för undvikande av fara för människor och djur.

Också vissa vägar är kulturhistoriskt intressanta. Värde av vägen är oftast inte enbart den enskilda vägkroppen utan lika stor betydelse har den miljö som vägen löper igenom. Vägens närmiljö kan utgöras av omgivande odlingslandskap, välbevarad bebyggelse, fornlämningar, utpekade bevarandeområden eller andra vägrelaterade objekt och miljöer.

Kulturhistoriskt värdefulla miljöer ska betraktas som resurser

Genom att på ett medvetet sätt bevara och skydda skapas förutsättningar för en utvecklad besöksnäring, som är ett av kommunens viktigaste mål, utan att bevarandet blir åsidosatt. I målet med en god bebyggd miljö finns också integrationen mellan det gamla och det nya som är viktig och ställer krav på medvetenhet om historiska och konstnärliga värden.

”Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen ska senast 2010 vara identifierad och ha en långsiktigt hållbar förvaltning.” Ur Länsstyrelsens Miljömål för Värmlands län 2008:2. Detta mål är identiskt med de nationella målen.

Kommunen ansluter sig till Länsstyrelsens bedömningar om vilka miljöer och byggnader som skall skyddas men ser inte det som möjligt att hålla tidplanen för att uppfylla målet.

För enskilda byggnader kan planbestämmelser införas i samband med detaljplanering. För sammanhållna miljöer av kulturellt intresse kan områdesbestämmelser övervägas. Områdesbestämmelser kan införas för att skydda riksintressen och garantera en önskvärd utveckling av värdefulla miljöer.

Torsby centralort bör under planperioden inventeras för att underlätta för stadsplanering och värna kulturmiljöer. En inventering påbörjades på 80-talet men har inte slutförts.

En stor del i arbetet med att bevara kulturmiljöerna är att uppmärksamma dem och informera om var de finns. Detta görs i denna översiktsplan med tillhörande kartor. Vid framtida lovgivning och planering ska de utpekade kulturområdena alltid beaktas.

Mål

Torsby kommuns kulturmiljöer ska skyddas och bevaras till kommande generationer.

Rekommendationer

Kommunens kulturmiljöer identifieras senast 2012 och åtgärdsprogram upprättas att vara klart senast 2013.

Lämpliga skyddsåtgärder enligt åtgärdsprogram vidtas efter behov.

Torsby centralort ska under planperioden inventeras för att underlätta för stadsplanering och värna de kulturmiljöer som finns kvar.

I följande stycke och tillhörande karta redovisas de olika kulturmiljöerna i kommunen med en numrering mellan 1- 47.

I de fall områdena utgör riksintresse anges även de officiella betäckningarna K39-K41. I rubriken till områden utpekade i Länsstyrelsens "Ditt Värmland" och "Skansar i Värmland" anges även denna betäckning.

Beskrivningen av kulturmiljöerna är hämtad från Länsstyrelsens skrifter "Ditt Värmland", "Skansar i Värmland" och "Inventering och bevarandeplan för sätrar i Värmland".

Det mest omfattande kunskapsunderlaget för planering och tillståndsprövning utgörs av fornminnesregistret (FMIS) där ett 1000-tal fasta fornlämningar skyddade enligt kulturminneslagen registrerats inom Torsby kommun.

Områden av riksintresse för kulturmiljövården

Kulturmiljöer som redovisas här faller under 3 kapitlet 6 § i Miljöbalken (MB).

Länsstyrelsen avser att under 2010 påbörja en upp-

datering av länets riksintresseområden för kulturmiljövård innebärande dels en översyn av befintliga riksintresseområden, geografiska avgränsningar och värdebeskrivningar, dels beslut om eventuella ytterligare riksintresseområden enligt 3 kap 6 § MB.

Inom ramen för detta arbete kommer bl.a. det militärhistoriska, det skogsfinnska och det skogsbruks-historiska kulturarvet att särskilt uppmärksammas, vilket kan beröra utredningsområden enligt ÖP. Resultatet av översynen och eventuella ytterligare riksintresseområden enligt 3 kap 6 § MB kommer att avspeglas i fortsatt planarbete och vid nästkommande aktualitetsförklaring av översiktsplanen.

1. Ritamäki K39

Riksintresset motiveras av att Ritamäki är en av landets bäst bevarade finngårdar som minner om invandringen av svedjefinnar under 1500- och 1600-talen.

Gården byggdes på 1840-talet, men lämningar finns efter äldre bebyggelse.

Uttryck för riksintresset är de ursprungliga bosättningslägena och det småskaliga odlingslandskapet,

månghussystem med timrade ekonomibyggnader och rökstuga.

Gården förklarades som byggnadsminne 1967 och omfattas av Kulturminneslagen (KML). Beteckning K39 Länsstyrelsen i Värmland 1988:11 (3).

Bebyggelsen och omgivande odlingslandskap utgör sedan 1993 naturreservat enligt Miljöbalken (MB).

2. Kvarntorp K39

Riksintresset motiveras av att Kvarntorp i Lekvattnet är en finngård med rökstuga och en av landets bäst bevarade finngårdar som minner om invandringen av svedjefinnar under 1500- och 1600-talen.

Gårdens ålder är lite oklar, men förste kände brukaren kom hit runt 1760. Rökugnen har årtalet 1774 inhugget, men lämning efter äldre rökstuga finns.

Uttryck för riksintresset är de ursprungliga bosättningslägena och det småskaliga odlingslandskapet.

Gården förklarades som byggnadsminne 1964 och omfattas av KML. Beteckning K 39 Länsstyrelsen i Värmland 1988:11 (3).

3. Fångstgropssystem

Likenäs–Transtrand K38

Riksintresset motiveras av det är länets största fångstgropssystem och ett av landets största anlagt under senmedeltiden och 1600-talet. Det är en sydvästlig utlöpare till det norrländska fångstgropområdet.

Uttryck för riksintresset är det stora antalet gropar, fler än hundra samt enstaka kolningsgropar.

Fångstgroparna utgör fornlämningar och omfattas av KML, "Beteckning K 38 Länsstyrelsen i Värmland 1988:11 (3).

4. Kårebolssätern K41

Riksintresset motiveras av att Kårebolssätern i Norra Ny är en av de bäst bevarade sätrarna i det svenska fäbodsområdets södra del.

Här finns trettiotalet fähus, lador och säterstugor kring en öppen vall. Beteckning K 41 Länsstyrelsen i Värmland 1988:11 (3).

Uttryck för riksintresset är trettiotalet fähus, lador och säterstugor i öppen vall.

För området gäller Områdesbestämmelser med utökad lovplikt vilket motiveras av att det är en av de bäst bevarade sätrarna i det svenska fäbodsområdets södra del. (Fäbodmiljö).

5. Juhola K40

Riksintresset motiveras av att Juhola är en av landets bäst bevarade finngårdar med 1700- och 1800-talsbyggnader, med omgivande odlingslandskap.

Rökstugan är troligen från 1740 med tillbyggd rökstuga från 1848. Det ena härbret är byggt ca 1750 och det andra 1801. Stallet byggdes 1802.

Uttryck för riksintresset är det karakteristiska terrängläget i öppet odlingslandskap, väl bevarad bebyggelse med boningshus med rök- och svenskstuga, bodar, ladugårdar, smedja, ria m.m.

Gården förklarades som byggnadsminne 1971 och omfattas av KML. Bebyggelsen och omgivande odlingslandskap utgör sedan 2001 kulturresevat enligt MB. Beteckning K 40 Länsstyrelsen i Värmland 1988:11 (3).

Övriga kulturmiljöer

Utöver riksintressen för kulturvård finns ett stort antal kulturmiljöer inom Torsby kommun. De flesta av dessa är utpekade i kulturmiljöprogrammet Ditt Värmland. Länsstyrelsen arbetar nu med att uppdatera detta material och avser att inkludera fler områden i framtiden. I de fall områdena idag ingår i Ditt Värmland anges dess beteckning i rubriken.

6. Aborrtjärnsbergs finngård Nr 365

Aborrtjärnsberg bebyggdes sannolikt i början av 1800-talet med sin första finngård. Mitt på gårdstunet ligger rökstugan från 1885 med kök.

Här finns en rik flora av ängsvegetation, dvs. arter som är beroende av årlig slåtter för sin utbredning t ex fältgentiana och pyrola. På en stenhäll nära rökstugan kan man se ett "trollkors" inristat för att skydda mot onda andar. Bebyggelsen och omgivande odlingslandskap utgör sedan 1996 naturresevat enligt MB.

7. Fjolperstorp Nr 361 Röjdåfors

Fjolperstorp är en liten torpbosättning på Norra Röjdåsens utmarker.

Byggnaderna är svårt förfallna med rökstuga, stall, loge, fähus, vedbod, bastu mm. och ett delvis ännu öppet odlingslandskap.

8. Purala finngård Nr 362 Röjdåfors

Purala är en parstuga som består av den finska rökstugedelen och den mer svenskinfluerade svenskstugedelen. Mellan dessa två ligger i mitten en förstuga och en kåve. Rökstugan är den ursprungliga delen, byggd 1808. Den har inget skydd idag.

9. Rikkenberg finngård Nr 377 Bjurberget

Rökstugan i Rikkenberget byggdes 1852. Förutom den rymliga rökstugan med stenugn inrymmer byggnaden ett mindre rum "kåve" med öppen spis och järnspis. Här finns också en del gamla redskap och husgeråd. För övrigt är Rikkenberget känt för sin rika flora. Här finns på detta hyperitberg växter som inte finns på något annat ställe i Värmland. Den har inget skydd idag.

Rekommendationer

Rikkenberg och Purala får områdesbestämmelser som skydd.

10. Gravols soldattorp Nr 370 Norra Ny.

Soldattorpet är en enkelstuga uppförd 1865 som torp nr 37 i Älvdals kompani av Kongl Vermlands regemente. Den blev byggnadsminne 6/12 1971 och omfattas av KML.

11. Halvarsgården Nr 380 Norra Finnskoga.

Halvarsgården är en större gård i Båtstad med anor från 1500-talet. På gården finns förutom mangårdsbyggnaden ett par härbren, en smedja, en stenkällare, och en skogskoja med tillhörande stall. Gården byggdes av Halvarsgubben Olof Halvarsson 1861-1862. Gården blev byggnadsminne 24/8 1970 och omfattas av KML.

12. Röjdåfors kvarn Nr 363 Östmark.

Kvarnen är från 1860-talet och drevs fram till 1960. Från 1940 delvis elektrifierad. Här finns kvarnhus med torkhus och vattenhjul. Kvarnmiljön blev byggnadsminne 29/12 1971 och omfattas av KML.

13. Edet Nr 354

Fryksdalen tillhör de fornlämningsrikaste områdena i landet med ett osedvanligt rikt bestånd av framförallt gravrösen och röseliknande stensättningar. Vid Edet finns sammanlagt tre grupper om tillsammans 13

större rösen anlagda på avsatser i den barrskogsbelädda bergsslutningen mot Övre Fryken. Fornlämningarna omfattas av KML.

14. Elindebol Nr 369

Vid Elindebol finns ett 20-tal oregelbundet anlagda fångstgropar kring Elindebolsbäcken. Området utgör en välbevarad och pedagogiskt lätt uppfattbar fångstmiljö. Omfattas av kulturminneslagens bestämmelser.

15. Fryksände kyrka Nr 355

Kyrkan, en tegelkatedral, invigdes år 1898. Den har ett treskeppigt långhus, korsarmar i norr och söder, tresidigt avslutat kor och ett resligt västtorn och är byggd i tegel i nygotisk stil. Bland kyrkans inventarier finns en dopfunt av täljsten som kan dateras till 1200-talets mitt och ett litet altarskåp från slutet av 1400-talet.

Kyrkan, Siris kapell och begravningsplatsen utgör kyrkligt kulturminne och omfattas av KML.

16. Dalby kyrka Nr 376

Kyrkan invigdes år 1928 och har en 60 meter hög träspira, en av de högsta i landet. Här finns en dopfunt av täljsten från 1200-talet, träkrucifix från 1300-talet, skulptur Maria och Jesusbarnet från 1200-talet, skulptur Maria med Jesu döda kropp i famnen från 1400-talet. Den äldsta klockan, Munkklockan, ringde för de medeltida pilgrimerna.

Kyrkan och begravningsplatsen utgör kyrkligt kulturminne och omfattas av KML. För kulturmiljön som helhet gäller områdesbestämmelser med utökad lovplikt.

17. Lekvattnets kyrka Nr 352

Vacker träkyrka som invigdes år 1853. Den första predikan hölls 1850 från byggnadsställningarna i kyrkan. Kyrkan har en altartavla från 1697, och en predikstol från 1670.

Kyrkan och begravningsplatsen utgör kyrkligt kulturminne och omfattas av KML. För kulturmiljön som helhet gäller områdesbestämmelser med utökad lovplikt.

18. Norra Finnskoga kyrka Nr 381

Byggd efter brand i den gamla kyrkan 1969. Taket är dominerande och uppbyggt av stödjande limträbalkar. Kyrkan är invändigt klädd med furupanel och golvet av öländsk kalksten.

Kyrkan och begravningsplatsen utgör kyrkligt kulturminne och omfattas av KML. För kulturmiljön som helhet gäller områdesbestämmelser med utökad lovplikt.

19. Norra Ny kyrka Nr 368

I kyrkan från 1764 finns en dopfunt av täljsten, en Mariabild och en berömd träskulptur av Olov den helige, alla från 1200-talet, samt ett altarskåp från 1500-talet. Dessa föremål erinrar om den tid då pilgrimerna passerade platsen på väg till Nidarosdomen i Trondheim.

I Kyrkebol några km söderut finns resterna av en medeltida kyrkobyggnad.

Kyrkan och begravningsplatsen utgör kyrkligt kulturminne och omfattas av KML.

20. Nyskoga kyrka Nr 366

Kyrkan stod färdig 1927 och ersatte då en äldre kyrka från 1880-talet med 600 platser. Den nya kyrkan har en intim atmosfär. Altartavlan av Hjortzberg föreställer den lidande törnbekrönte Jesus. I kyrksalen som är hopbyggd med kyrkan finns en utställning om skogsfinnarna. På kyrkogården vilar Finnskogens

siste vandringsman, Niita-Jussi.

Kyrkan och begravningsplatsen utgör kyrkligt kulturminne och omfattas av KML. För kulturmiljön som helhet gäller områdesbestämmelser med utökad lovplikt.

21. Södra Finnskoga kyrka Nr 379

Kyrkan var klar att tas i bruk år 1834 men det dröjde till 1895 innan den invigdes. Vid kyrkan finns en minnessten över Finnskogens apostel Carl Axel Gottlund.

Kyrkan och begravningsplatsen utgör kyrkligt kulturminne och omfattas av KML. För kulturmiljön som helhet gäller områdesbestämmelser med utökad lovplikt.

22. Vitsands kyrka Nr 358

Kyrkan, timrad och i korsform, invigdes 1823. Så småningom fick den torn, valv och brädfodring. Idag är den vitmålad, men var från början röd.

Kyrkan och begravningsplatsen utgör kyrkligt kulturminne och omfattas av KML. För kulturmiljön som helhet gäller områdesbestämmelser med utökad lovplikt.

23. Östmarks kyrka Nr 360

Kyrkan är ett av de främsta exemplen på värmländsk kyrkobyggnadskonst under 1700-talet, då den inte genomgått några genomgripande ombyggnader. Den spånklädda kyrkan, i korsform och byggd i liggtimmer, invigdes 1765. Senare tillfogades torn i väster och sakristia i öster.

Kyrkan och begravningsplatsen utgör kyrkligt kulturminne och omfattas av KML. För kulturmiljön som helhet gäller områdesbestämmelser med utökad lovplikt.

24. Röna koppargruva Nr 359 Östmark

Vid Törntorps hembygdsgård ligger Röna koppargruva vid en ravinbildning i Rönälven. På 1830-40 talen brukades gruvan av engelsmän. År 1863 tog gräsmarksbon Werme upp driften.

25. Utterbyn Nr 356 jordbruksby med väg 952

Trakten kring Övre Frykens nordspets och Ljusnans dalgång utgör kulturbygd med historia tillbaka till medeltiden då befolkningen ökade kraftigt. Utterbyn redovisas redan år 1503 i länets äldsta skattelängd. Flera gårdar utgör välbevarade exempel på traditionellt utformad bondebeyggelse från sekelskiftet år 1800/1900. Särskilt utmärkande är Sahlströmshuset från 1885. Den är tidigare samlingsplats för många kända konstnärer och här finns en av landets mest unika konstsamlingar.

Utterbyn är utpekad i det regionala kulturmiljöprogrammet "Ditt Värmland" som särskilt värdefull utifrån bebyggelse och landskapsbild.

Vägen genom Utterbyn, (väg 952), är en av de vägar som beskrivs i skriften "Vägar till historien" framtagen av Länsstyrelsen i Värmland, Kulturmiljöenheten och Trafikverket Region Väst.

Som så många andra vägar i Torsby kommun löper den gamla vägen på en moränslämnad där av inlandsisen. Vägen är mycket slingrig och följer bebyggelsen och topografin genom jordbruksbyn Utterbyn.

26. Fäbacken Nr 353, jordbruksby

De finska invandrarna har i sekler satt sin prägel på gränsbygderna längs riksgränsen mot Norge. På många håll är det nu bara de finska ortsnamnen som påminner om den tiden.

Fäbacken utgör ett exklusivt exempel på hur man brukat marken med gamla metoder långt in i våra dagar och hur det satt sin prägel på odlingslandskapet och kulturmiljön, ett illustrativt exempel på äldre

tiders agrara verksamhet i den värmländska skogsbygden.

Fäbacken är utpekad i det regionala kulturmiljöprogrammet "Ditt Värmland" som särskilt värdefull utifrån bebyggelse och landskapsbild.

27. Skråckarberget Nr 378, Bograngen

Skråckarberget är ett område som inrymmer byggnader från olika perioder vilket innefattar hembygdsgården Tomta. Härbret, logen och rökstugan från 1700-talet torde vara de äldsta byggnaderna. Enskilda byggnader och omgivande ålderdomliga odlingslandskap ger en god bild av finnbygdens traditionella bebyggelse- och lokaliseringssmönster.

Skråckarberget är utpekad i det regionala kulturmiljöprogrammet "Ditt Värmland" som särskilt värdefull utifrån bebyggelse och landskapsbild.

28. Berg – Örtjärn Nr 367

Kulturlandskapet kring torpen Berg och Örtjärn utgör en god representant för finnbygdens småskaliga jordbruk.

29. Vägsjöfors Nr 357

Fram till 1893 fanns här Fryksdalens sista järnbruk. Av verksbyggnaderna återstår idag endast grundstenarna. Nära älvens Utlopp i nedre Brocken ligger herrgården med tillhörande flygelbyggnader. Strax intill finns även den välbevarade faluröda gästgiveribyggnaden från 1800-talets början samt några andra äldre tidstypiska byggnader i traditionellt utförande.

30. Skans 171 Arnsjön

Här finns bl.a. 38 gevärsvärn, kulsprutevärn med observationshytt, värmgångar, pjäsvärn, pansarvärn för 37 mm pansarvärnskanon, 21 st. skyddsrum varav ett försedd med observationshuv.

Skansens uppgift var att försvara vägen mellan riksgränsen och skansen.

Skans nr 171 enligt "Skansar i Värmland", Länsstyrelsen/Länsmuséet/Fortifikationsverket 1999.

31. Skans 172 Röjdåfors

Skansen är vidsträckt och den enda i Värmland där staten ägde marken. Marken exproprierades. Skansen var en av de strategiskt viktigaste försvarspunkterna i norra Värmland.

Skansen skyddas runt om av pansarhinder i två linjer med som mest sex rader av stenar i djupled. Här finns bl.a. 64 gevärsvärn, omfattande system av värmgångar, pansarvärn för 37 mm pansarkanon, ett flertal

ppjäsvärn och 21 st. skyddsrum där samtliga objekt har fullträffsäker täckning. Ovanligt här är att det är en av få anläggningar som försågs med underjordiskt kök och sjukkvarter.

Skansens nordvästra del som är den starkast utbyggda hade som uppgift att spärra vägen västerut mot gränsen och den väg som leder norrut mot Mattila och Bograngen.

Tillsammans med skansen vid Arnsjön var uppgiften att hejda ett fientligt framträngande mot Torsby längs tre viktiga vägar som strålar samman i området.

Skans nr 172 enligt "Skansar i Värmland", Länsstyrelsen/Länsmuséet/Fortifikationsverket 1999.

32. Skans 179 Höljes

Skansen begränsas i norr av en djup ravin och i öster av Klarälven. Skansen skyddas ytterligare genom tre- och tvåradiga pansarhinder på 150 meter respektive 300 meters längd liksom med 100 meter "bräte" mellan älven och vägen.

Här finns bl.a. 47 st. gevärsvärn, värngångssystem, tre kulsprutevärn med kupol, två pansarvagnsgarage för 37 mm pansarvärnskanon och sex skyddsrum.

De nyaste delarna av skansen byggdes relativt sent under kriget (1943-44). Hembygdsföreningen har ordnat parkering, grillplats m.m. för att tillgängliggöra skansen för allmänheten.

Anläggningarnas uppgift var att stoppa ett anfall norrifrån via Lutnes-Långflon. Skans nr 179 enligt "Skansar i Värmland", Länsstyrelsen/Länsmuséet/Fortifikationsverket 1999.

33. Skans 164 Torsby, Valberget

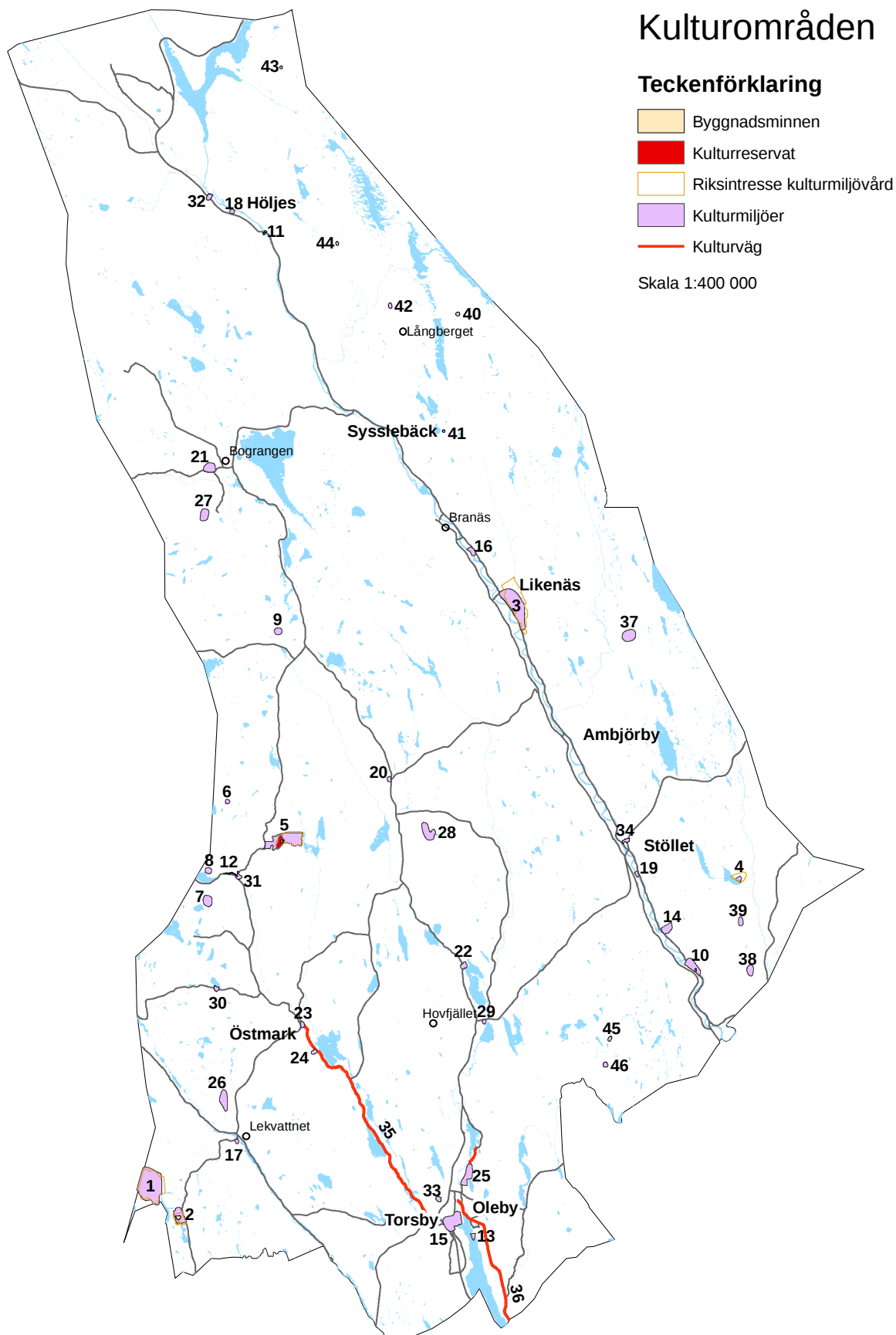
Skansen ingår i de försvarsanläggningar som byggdes 1940-45 mot eventuellt tyskt anfall från Norge.

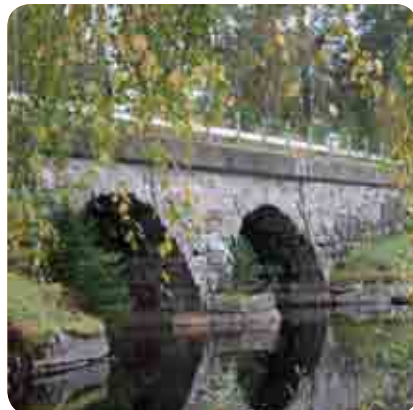
Den har inget skydd idag. Kommunen äger marken och har tagit över anläggningarna sedan fortifikationsförvaltningen har avstått från att åtgärda de på Valberget befintliga skyddsrummen.

Skans nr 264 enligt "Skansar i Värmland", Länsstyrelsen/Länsmuséet/Fortifikationsverket 1999.

34. Skans 1026 b Värnäs Östra

Skans Värnäs Östra är en representativ s.k. 1000 anläggning, vilket innebär att den inte innehåller några skyddsrum med träffsäker täckning utan endast splitterskyd-

dade skyddsplatser. I skansen finns ca 70 gevärsvärn, system av värgångar, kulsprutevärn, pansarvagnsgarage och öster om anläggningen finns ett 200 meter långt treradigt pansarhinder av betong. Skansen ligger med delvis storartad utsikt på en ås av morän. Skansens uppgift var att förhindra ett fientligt framträngande över Värån norrifrån och samtidigt spärra vägen från Malung.

Skans nr 1026 b enligt "Skansar i Värmland", Länsstyrelsen/Länsmuseet/Fortifikationsverket 1999.

35. Väg 947 mellan Torsby – Östmark

Ursprunglig väg och linjeföring är idag ungefär densamma som på 1700-talet. Detta bekräftas av de många milstolpar från 1767 som finns längs vägen. Längs vägen finns också kulturhistoriskt värdefulla broar.

36. Väg 908 mellan Karlstad och Torsby

Den nordligaste sträckningen av denna väg går genom Torsby kommun. Mängder av vägrelaterade objekt såsom kilometer-, milstolpar och alléer gör den kulturhistoriskt intressant.

Rekommendationer

Försiktighet bör iaktas vid åtgärder som kan förändra vägar utpekade som kulturhistoriskt intressanta. Det gäller såväl vägsträckan som det omgivande kulturlandskapets karaktär.

Rekommendationer finns också i "Vägar till historien" av Länsstyrelsen i Värmland, Kulturmiljöenheten och Trafikverket Region Väst.

37. Backasättern nr 374

Kring den ovanligt stora Backasättern finns i dag ett drygt tiotal säterstugor, fähus och lador. Med sina förhållandevis välbevarade omålade timmerbyggnader utgör säterivallen en god illustration till dalgångens extensiva bruksformer förr i tiden.

38. Ennarbolsättern nr 371

Vid Ennarbolsättern finns idag ett flertal timrade boningshus, fähus och lador som tillsammans med den ännu öppna vallen ger en tidstypisk och trogen bild av nordvärmändskt säterbruk.

39. Gravolsättern nr 372

Med sina karaktäristiska säterbyggnader av olika ålder framstår Gravolsättern som en av de bäst bevarade representanterna för norra Värmlands agrara kulturmönster.

Övriga Sättrar

Följande sättrar ingår i nuläget inte i kulturprogrammet Ditt Värmland men kan i och med den pågående uppdateringen komma att göra det. Därför markeras även dessa på tillhörande karta.

40. Hästbergssättern
41. Sandsättern
42. Vålhallasättern
43. Håkasättern
44. Södra Åselbergssättern
45. Nordtorpssättern
46. Segenässättern

Hembygdsgårdar

På många ställen i Torsby kommun finns hembygdsgårdar med byggnader från 1600-, 1700- och 1800-talen.

Byggnaderna har i många fall samlats till hembygds-museer. Som samlade miljöer visar de på vårt kultur-arv och också enstaka byggnader kan vara mycket skyddsvärda. Några hembygdsgårdar är dessutom uppbyggda i en ursprunglig miljö.

Dalby hembygdsgård, Ransby

Hembygdsgården består av ett dussintal byggnader. Huvudbyggnaden Tronsgårdens äldsta del byggdes runt år 1600. Där finns härbren, loge, loftbod, torpstuga, rökstuga, säterstuga.

Hembygdsgården Hagen, Östmark

Hagen är Östmarks hembygdsgård. Mangårdsbygg-nad från 1760-talet.

Hembygdsgården Kollsberg, Torsby

Hembygdsgård med ett flertal hus tidsenligt inredda. Finsk rökstuga, finsk bastu, mm.

Karmenkynna hembygdsgård, Lekvattnet

På hembygdsgården Karmenkynna finns flera olika byggnader som visar de invandrade finländarnas levnadsvillkor bl.a. en unik rökstuga.

Nikkela, Nyskogas hembygdsgård

En rökstuga och rökbastu.

Törntorps hembygdsgård, Östmark

Svenskgård i 1700-tals stil med jordkula, skvaltkvarn, härbre, svedjelada mm.

Valborgsgården Norra Ny hembygdsgård

Mangårdsbyggnaden är åtminstone från 1600-talet, och dessutom finns på gården loge, källarstuga, matbod, loft med stall och vagnsskjul. Gården var bebodd till 1940-talet.

Vitsands hembygdsgård

Rökstugan från Eldaho, byggd 1850, ursprungligt skogsfinskt kokhus, det enda i sitt slag inom kommunen.

Rekommendationer

Hembygdsgårdarna bör inventeras för att se vilka byggnader som är av intresse. Lämpliga skyddsåtgärder ska utredas.

3.5 Infrastruktur Väg, järnväg och flygplats

Vägar

I Trafikverkets "Länsplan för regional transportinfrastruktur i Värmland 2010-2021" redovisas åtgärder som planeras på det regionala vägnätet. Europavägarna behandlas i "Nationell transportplan för 2010-2021".

Vägnätet är ryggraden i transportsystemet och kan indelas i nio nivåer:

1. Europavägar E 45, riksintresse
2. Viktigare länsvägar i det regionala nätet Väg 62
3. Övriga länsvägar vägnummer <500 – Väg 239
4. Övriga vägar i lokalnätet vägnummer >500
5. Grusvägar vägnummer >500
6. Vägar med kommunalt bidrag
7. Kommunala gator och vägar
8. Gång- och cykelvägar, vandrings- och skoterleder, ridvägar
9. Skogsbilvägar

De viktigaste vägarna i kommunen redovisas översiktligt i karttema 2 "struktur". På kartan redovisas också de vägkorridorer som skall förbereda Trafikverkets planer för utbyggnad. Även de vägutbyggnader (rv 239 blivande E 16) som enligt Torsby kommuns uppfattning bör genomföras, oaktat att projekten inte tagits upp i Trafikverkets långtidsplaner, redovisas på kartan.

Europaväg 45 är av riksintresse för kommunikationer och som transportled för farligt gods. Vägen delar på ett påtagligt sätt Torsby tätort i en västlig och östlig del vilket ur kommunens synpunkt borde åtgärdas med insatser för förbättring av säkerhet och framkomlighet vid befintliga korsningar på sträckan.

Från kommungränsen i söder till Hänsjön samt från Värnäs till kommungränsen vid Granberg är vägen av förhållandevis god standard. På vissa sträckor är sikten begränsad och kring Torsby finns flera problem-punkter, främst enskilda utfarter och anslutningar till lokalvägnätet i kombination med vägens linjeföring.

Mellan Hänsjön och Värnäs är den geometriska standarden mycket låg. Vid Fensbol, Överbryn och Vägsjöfors finns många utfarter och närbelägen randbebyggelse. Det är kommunens uppfattning att ny sträckning vid anslutningen av väg 954 i Vägsjöfors borde genomföras snarast. Det är också den enda

åtgärd som Trafikverket tagit upp i sin "Nationell transportplan för 2010-2021" för de närmaste åren.

Öster om Järnbergsås är vägen mestadels smalare än 7 m. E 45 belastas vintertid hårt av trafik till och från fjällen och en upprustning och förbättring av berörda delar är mycket angelägen. Underhåll och skötsel baseras enligt Trafikverket på årsmedeltal för fordon/dygn. Man tar således inte hänsyn till den speciella "stugbytartrafik" som vintertid karaktäriserar E 45 genom Torsby. Mätning av trafiken genomfördes under säsongen 2008-2009 av Torsby kommun. Mätningarna bekräftar att trafikintensiteten under pågående skidsäsong väsentligen (c:a 3 ggr) överstiger Trafikverkets utgångspunkter avseende årsmedeldygnstrafik. Förutom trafik till anläggningar i kommunen går också ca 35 % av trafiken till och från Sälenområdet liksom en stor andel av trafik till och från norska Trysil genom Torsby kommun. En stor andel av trafikanterna har liten erfarenhet av körning på vinterväg.

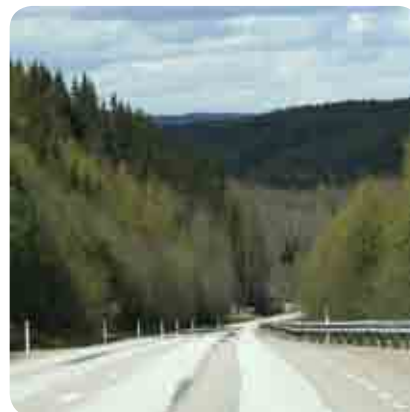
Ytterligare angelägna åtgärder vid E 45 är cirkulationsplatser genom Torsby tätort. Vid anslutningen av väg 947 har detaljplan påbörjats med Trafikverkets förprojektering som grund men arbetet har vilat sedan 2004 då kommunen inte fått besked om när projektet skall genomföras.

Malung-Sälens kommun har i sitt yttrande i samrådet tryckt på att det är ett angeläget behov av nybyggda vägsträckor i anslutning till Vägsjöfors samt mot Kongsvinger, och vill starkt understryka behovet av att även Trafikverket prioriterar nödvändiga ny- och ombyggnader av undermåliga vägavsnitt längs de båda europavägarna. Malung-Sälens kommun med flera kommuner längs den planerade sträckningen för en europaväg 16 Oslo-Gävle deltar i ett samarbete som syftar till att samverka för att få denna förverkligad.

Bergebyvägens och Flygplatsen/Valbergets anslutning kommer att få ökad intern trafik allteftersom flygplatsen och Valbergets friluft- och idrottsområde utvecklas med bl.a. omfattande tillfälligt boende. Därtill kommer omlastningsterminalen i Skalleby också att påverka trafiken i Bergebykorset.

Vid anslutningen av planerad ny väg till nya bostadsområden på Sjöplatån och till Notnäs öster om E45 samt till Graneviks- och Kilåsenvägen väster om E45 har detaljplan upprättats till stöd för ny cirkulationsplats.

Mål

Torsby kommun ska i sin planering främja förbättring av säkerhet och framkomlighet vid befintliga korsningar på E 45/E 16 genom samhället.

Rekommendationer

Trafikföring och åtgärder för europaväg 45/16 genom Torsby samhälle bör utredas i samråd med Trafikverket. Torsby kommun ska i sin planering möjliggöra säkra korsningar (t. ex. cirkulationsplatser) där E 45 delar samhället i en öst-västlig del.

Torsby kommun ska aktivt i dialog med Trafikverket vara pådrivande att korsningen E 45 och 16 / rv 954 åtgärdas inom de närmaste fyra åren. Reservat för omläggning av E 45 och 16 förbi Överbryn kvarstår i ÖP 2009 även om Trafikverket inte har med sådana utbyggnadsplaner i sin vägplan. Samråd med Trafikverket skall föregå prövning av ny bebyggelse i anslutning till E 45. För nya utfarter krävs tillstånd av Trafikverket.

Väg 62

Vägen är ett regionalt stråk och har stor betydelse för hela Klarälvdalen och särskilt för kommuner som Torsby och Hagfors längst i norr. Infrastrukturen är avgörande för att befolkningen skall kunna leva kvar och utvecklas i norra Värmland, och även för att kunna stärka och förstora Karlstadsregionen. Järnväg saknas i dessa delar av Värmland och flottningen

är nedlagd, varför vägens standard successivt har fått ökad betydelse. Vägen är mycket viktig för skogsnäringen men också för övriga industrier och turistnäringen. Turisttrafiken är omfattande med målpunkter i Branäs, Långberget, Trysil m fl orter. Vägen har på långa avsnitt låg standard i förhållande till transportbehovet.

Trafikverket har gjort en översiktlig förstudie för åtgärdsplanering som redovisas i handlingsplan från år 2000.

Trafikverkets "Länsplan för regional transportinfrastruktur 2010-2021" anger att en stråkstudie ska göras för hela 62:an för att i den ange bl.a. målstandard samt lämpliga trafiksäkerhets- och framkomlighetshöjande åtgärder. Stråkstudien ska fokusera på kostnadseffektiva åtgärder för säkrare och snabbare transporter med bil, attraktivare kollektivtrafik, säkrare cykeltrafik samt steg 1 och 2-åtgärder.

Mål

Riksväg 62 ska ha den högre standard som motiveras av turisttrafik och transportbehov för skogsnäringen.

Rekommendationer

Torsby kommun ska i sin planering låta vägreservatet för åtgärder på rv 62 Loffstrand-Fastnäs vara kvar.

Väg 239 – Europaväg 16

Vägen ingår som del i öst-västlig vägförbindelse och tillväxtkorridor Gävle – Oslo och ett norskt-svenskt

samarbete mellan berörda kommuner pågår för att ge vägen status som riksväg och även Europaväg (E 16). Delar är upprustade, upprustning har utförts mellan Hagtorp och Mårbacken och planeras för sträckan Mårbacken – Lekvattnet.

Som del i en vital öst-västlig förbindelse Gävle – Oslo- Bergen är dessa upprustningar otillräckliga. En bättre geometrisk utformning och breddning är nödvändig. En ny sträckning närmast riksgränsen för att möta motsvarande på norska sidan har studerats i samarbete mellan Torsby och Kongsvinger kommuner (utredning juli 2002). Torsby kommun ser denna nya sträckning som väsentlig för utveckling av samarbetet över riksgränsen. I översiktsplanen markeras därför på karta en vägkorridor i enlighet med utredningens förslag med ny sträckning från norr om Lekvattnet till norska gränsen.

Också flera av grannkommunerna (Sunne, Hagfors och Malung-Sälen) har i sina yttranden strukit under på vikten av upprustning och satsning på vägarna enligt skrivningen i förslag till översiktsplan för Torsby kommun.

Tullen vid Vittjärn är nerlagd vilket innebär att tung Norgetrafik hänvisas till att gå via E 45, Gräsmark och Charlottenberg. Vid GPS-navigering hänvisas också till andra vägar än Väg 239. Trafikverket påpekar i sitt yttrande i samråd att Väg 239 i dag har ett lågt ÅDT (mellan 360 och 660).

Mål

Väg 239 ska delvis byggas ut och uppnå europavägstatus som förbindelse Oslo-Gävle.

Rekommendationer

Torsby kommun ska i sin planering underlätta utvecklingen av en europaväg 16 genom kommunen.

Vägar i lokalnätet, gång- och cykelvägar m.m.

För ny väg mellan E 45 och Notnäs industriområde antogs detaljplan 2007.

För fortsatt utbyggnad av skidanläggning och boende på och vid Branäsberget har en ny tillfartsväg söderifrån byggts upp på berget. Den utgår från väg 957 vid Likenäs och ansluter till befintlig tillfart strax väster om toppen. Detta möjliggör fortsatt utbyggnad på berget eftersom Räddningstjänsten nu har två av varandra oberoende utryckningsvägar.

Den tidigare avstängda bron över Klarälven i områdets norra del har rustats upp och togs åter i bruk i juni 2010.

Säker separat gång- och cykelväg mellan Stöllet och Värnäs är en annan angelägen åtgärd.

Gång- och cykelvägnätet i tätorten Torsby/Oleby och i kommunens övriga samhällen utreds. Exempel på aktuella projekt är GC-väg utförd 2009 på Järnväggsgatan norrut från järnvägs korsningen, fortsatt utbyggnad längs Lasarettsvägen mot Holmeskolan, GC-väg längs E45 från Västankvik mot Toria, Oleby omläggningar i Trafikverkets regi. Ytterligare andra satsningar på säkra skolvägar, GC-vägar utreds.

Torsbys attraktivitet ökar med att det finns bra system av gång- och cykelvägar. Attraktiviteten ökar än mer om de planeras "gröna". Ett väl utbyggt gång- och cykelnät är av stor betydelse för att kunna skapa förutsättningar för en välutnyttjad kollektivtrafik.

För utvecklingen av den viktiga upplevelseturismen finns behov av samordnade och för framtiden säkrade vandrings- och skoterleder liksom ridvägar. Dessa bör planeras för att i möjligaste mån undvika konflikt med andra intressen såsom fastighetsägare och andra som vill vistas fritt i naturen.

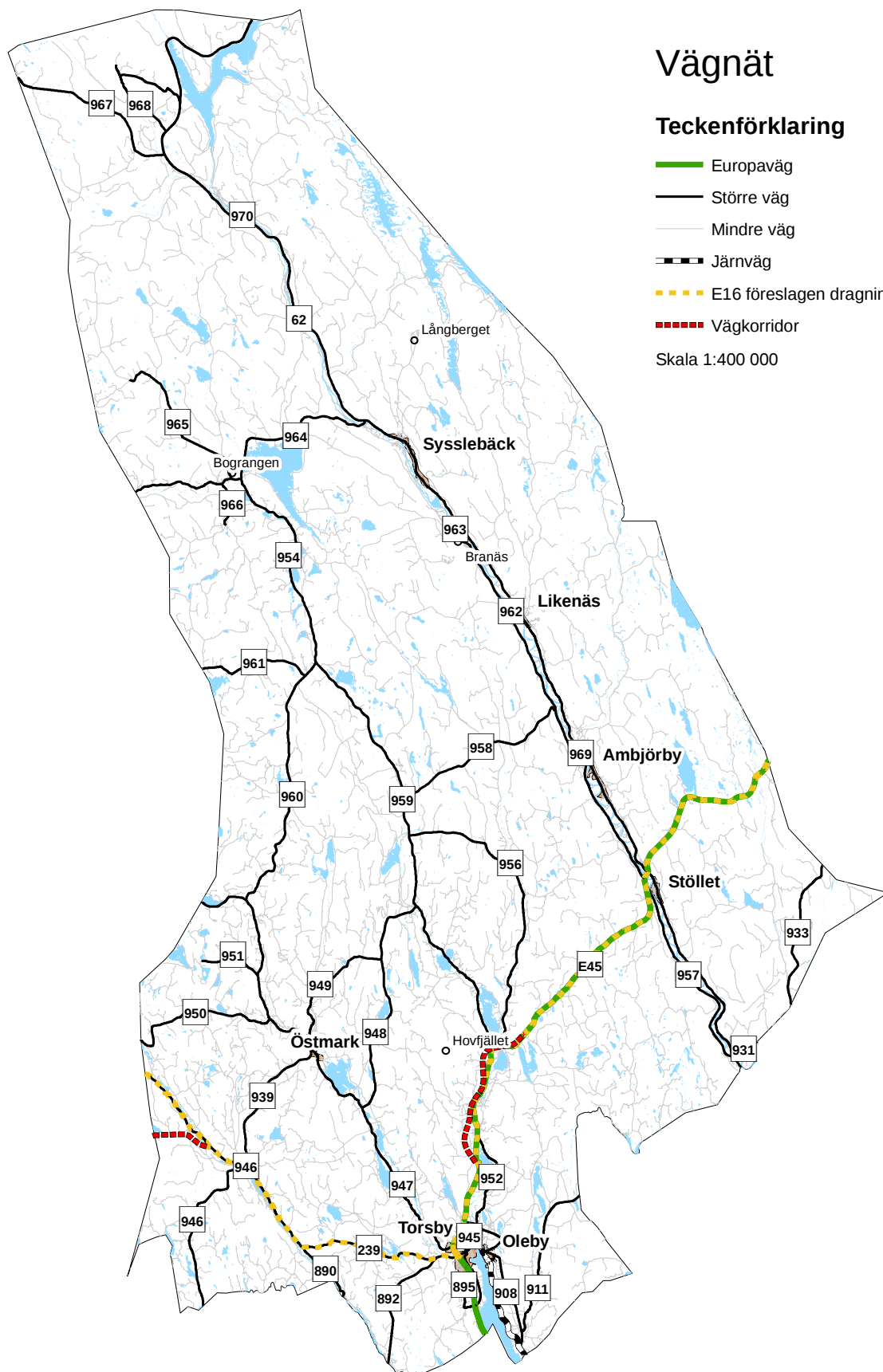
Rekommendationer

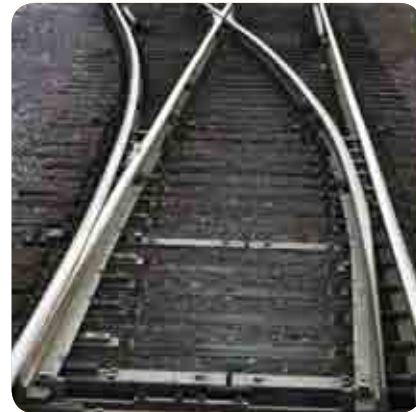
Behovet av gång- och cykelbanor för säkra skolvägar i kommunen utreds fortsatt under 2010/11. Bedömning av investeringsbehov görs baserad på utredningen.

Gång- och cykelbanor skall planeras som "gröna". Prövning av lovpliktiga åtgärder i anslutning till vägar ska ske med hänsyn till trafiksäkerhet och störningar (buller, vibrationer och avgaser).

Ny bebyggelse eller andra åtgärder som kan påverka befintliga och av kommunen eller/och Trafikverket planerade anläggningar eller förbättringar av vägar kommer inte att tillåtas. Samråd med Trafikverket ska ingå i prövningen.

Kommunen bör ta initiativ till en samordning av planering för och information om i kommunen befintliga och planerade vandrings- skoterleder och ridvägar.

Järnväg – Fryksdalsbanan

Fryksdalsbanan mellan Torsby och Kil. Banan är oelektrifierad och trafikeras av både gods- och persontåg. Dagens restid för persontåg Torsby- Karlstad uppgår till c:a 90 minuter och avståndet är 10 mil. Fryksdalsbanans betydelse är stor som infrastruktur för transporter av gods och passagerare. Den har också betecknats som en viktig tillgång för turismen.

Fryksdalsbanan är riksintresse som transportled och för transport av farligt gods – se avsnittet ”Riksintressen”.

Utbyggnads och moderniseringsarbeten på banan krävs för att omlastningscentralen ska kunna utnyttja sin fulla kapacitet för godstransport.

Som förbindelse med persontrafik till och från Karlstad har den stor betydelse men tidsåtgången per resa är för stor för att fullt ut kunna konkurrera med bilen.

Vintern ger problem med tjällyft och sommaren med värme och solkurvor. Åtgärder för förbättringar behövs för att nå målet 70 minuter enkel resa.

Vid exploatering av områden nära järnväg är det viktigt att beakta påverkan på trafiksäkerheten.

Obehörigt spårinträdande, så kallat spårspring, är förenat med livsfara och är förbjudet enligt lag. Vid risk för ökat spring över spåret genomförs lämpliga skyddsåtgärder, exempelvis anordnande av laglig passage eller uppsättande av stängsel.

Vid exploatering i områden där det finns behov att korsas järnvägen är det även viktigt att beakta om trafikmiljöerna kring befintliga korsningspunkter med järnvägen erbjuder tillräcklig säkerhet och kapacitet att klara den tillkommande trafiken. Detta gäller såväl för oskyddade trafikanter som för fordonstrafik.

Rekommendationer

Ytterligare åtgärder på Fryksdalsbanan krävs för att medge ökad hastighet, förbättrad säkerhet och ökad godstransport. Kommunen ska aktivt och i samråd med Trafikverket engagera sig i projektet.

Prövning av lovpliktiga åtgärder i anslutning till järnväg ska ske med hänsyn till trafiksäkerhet och störningar (buller, vibrationer och avgaser).

Ny bebyggelse eller andra åtgärder som kan påverka befintliga och av kommunen eller/och Trafikverket planerade anläggningar eller förbättringar av järnvägen kommer inte att tillåtas. Samråd med Trafikverket ska ingå i prövningen.

Vid detaljplanering skall åtgärder att motverka obehörigt spårinträdande arbetas in i planen.

Flyg

Torsby flygplats och dess samverkan med Hagfors flygplats är en mycket viktig del av de båda kommunernas infrastruktur. Varje vardag går morgon- och kvällstur i båda riktningarna Stockholm Arlanda – Hagfors - Torsby flygplats.

Flygplatsen har byggts ut i etapper. Stängsel runt flygplatsen byggdes under 2009. Framtida planer omfattar en tredje etapp av utbyggnaden som innebär förlängd rullbana norrut med 90 meter.

Landningsbanans längd räcker redan idag till för Fokker 50-plan, som tar mer än dubbelt så många

passagerare än vad som görs idag men ställer också andra krav på insatser.

Enligt de regler som finns måste brandmännen nu vidareutbildas.

På sikt kanske det kan bli chartertrafik från Torsby men då måste till det till mer säkerhetsprövning med till exempel kontroll av väskor.

Utöver flygplatsen finns också vid sjukhuset en landningsplatta för räddningshelikoptrar. Tillstånds- och villkorsprövning pågår under 2010. I tillståndet ingår redovisning av två in- och utflygningssektorer med krav på hinderfrihet.

Runt flygplats och helikopterlandningsplatta vid sjukhuset skall delar av luftrummet hållas fritt från hinder – se avsnitt "Hälsa och säkerhet".

Rekommendationer

Ny bebyggelse eller åtgärder som påverkar den hinderfria zonen tillåts inte (Se avsnitt "Hälsa och säkerhet").

Torsby kommun deltar aktivt i marknadsföring och planering av aktiviteter för flygplatsens utveckling.

IT-infrastruktur

Utbyggnaden av bredband till och i kommunerna är av stor betydelse för möjligheterna till utveckling. Tillgång till bredbandsnät och goda kommunikationer är en förutsättning för att kunna utveckla såväl offentlig verksamhet som det lokala näringslivet samt att locka till sig nya företag och invånare. Medborgarna ställer också krav på avancerade IT-tjänster.

Torsby kommun är en till ytan stor kommun med i vissa delar gles befolkning. Kommunen har idag 28 telestationer utbyggda med ADSL, detta täcker c:a 93% av befolkningen men enbart c:a 30% av ytan.

Utöver de fasta förbindelserna finns i dagsläget 2 st olika mobila nät 3G och NET 1.

Störst täckning i glesbygden har NET 1 som bygger på 450 MGz –bandet.

3G-näten utvecklas ständigt och kan komplettera NET 1 på platser med större befolkningstäthet, i 3G näten kan alla mobiloperatörer tillhandahålla tjänster.

Önskemålet är att alla invånare skall få tillgång till bredband med hög överföringshastighet, men kommunen har idag inga ekonomiska möjligheter, utan

stöd från stat och EU, att bygga ut fasta förbindelser med fiber eller koppar pga. de ytmässigt stora geografiska områdena med gles befolkning.

Torsby kommun tror att en satsning på mobil trådlös kommunikation som ett komplement till det fasta nätet ger största möjligheten för alla innevånare att få bredband.

På vissa orter med relativt tät bebyggelse och där intresset för egna insatser är stort kan en utbyggnad av ett fibernät vara aktuellt. I orter med befintlig fiber framdragen ökar möjligheten.

Skanova som äger kopparnäten är i dag ett affärsdrivande företag vilket gör att de kan komma att lägga ner vissa olönsamma stationer med fast telefoni. Detta bör kommunen bevaka och verka för att de i så fall ersätts med en utbyggnad av mobil kommunikation.

Byggande av höga master påverkar flygets förutsättningar. Vid ställningstaganden måste detta vägas in.

Mål

Alla invånare skall ha tillgång till framtidssäker IT-infrastruktur med hög överföringshastighet.

Rekommendationer

Kommunen bör satsa på utbyggnad av framtidssäker fiberinfrastruktur där det är ekonomiskt möjligt.

I övriga områden bör en satsning ske på mobil trådlös kommunikation som ett komplement till de fasta nätet.

Vid byggande av master skall förutsättningarna för flygets säkerhet vägas in.

Vatten och avlopp

Kommunens VA-försörjning är indelad i 17 verksamhetsområden med sammanlagt 18 vattenverk och 19 avloppsreningsanläggningar, samt därutöver två allmänförklarade verksamhetsområden:

- Branäs, som inte är kommunalt
- Långberget

För flertalet vattenverk beräknas förbrukningen under den närmaste 10-årsperioden vara oförändrad med undantag för Branäs, Långberget och Torsby/

Oleby där förbrukningen förväntas öka. Kapaciteten är god med undantag för Branäs, Långberget och Lekvattnet. Branäsområdet försörjs av egna vattentäkter i dalen och uppe på berget.

Tillgänglig kapacitet både avseende vatten och avlopp för Branäs är tillräcklig för den utbyggnad som omfattas av befintliga och pågående detaljplaner. I samband med fortsatt utveckling och ny fördjupad översiktsplan för Branäsområdet bör dock det framtida behovet av vatten och avlopp närmare utredas.

Avloppet från Branäs leds till kommunens reningsverk i Ransby.

Avloppsreningsverken har annars i allmänhet god kapacitet med reserver för ökad belastning.

För verken i Fastnäs/Åstrand, Långberget, Ransby och Torsby/Oleby beräknas belastningen öka under den närmaste 10-årsperioden. Verket i Torsby är i behov av upprustning och verket i Sysseleback har under 2008 genomgått omfattande upprustning. Verket i Ransby behöver troligen på sikt byggas ut till följd av den starka utvecklingen av fritidsboende i Branäsområdet.

Mål

Reningsverken i Torsby kommun ska enligt senaste tekniska kunskaper planeras, byggas och underhållas så att luktproblem för omgivningen och oönskad utsläpp av orenat spillvatten undviks.

Rekommendationer

Vid lokalisering av bebyggelse i närheten av reningsverk skall risken för luktstörningar beaktas.

Vid lokalisering av ny bebyggelse ska risk för påverkan av vattentäkter beaktas.

I samband med upprättande av ny fördjupad översiktsplan för Branäsområdet bör framtida behov av vatten och avlopp närmare utredas.

Vattentäkter

Samtliga 18 kommunala vattentäkter är grundvattentäkter varav 11 har fastställda skyddsområden. Nya skyddsområden med tillhörande skyddsföreskrifter för de kommunala grundvattentäkterna är under framtagande och dessa ska arbetas in i översiktspla-

nen vid nästa aktualitetsförklaring. Torsby sjukhus har även en egen reservvattentäkt.

Trafikverkets planer på omläggning av länsväg 947 har skrinlagts. Ett av motiven för omläggningen var att skydda Torsby kommuns grundvattentäkt. Som kompensation för uteblivet vägbygge har Trafikverket genomfört andra säkerhetshöjande åtgärder och kommunen har kompletterat anläggningen med ytterligare brunnar.

Sedan 1990 har åtgärder vidtagits som ökat driftsäkerheten till acceptabel nivå. En utredning har påbörjats under 2008 (HACCP Hazard Analysis of Critical Control Points) i syfte att utvärdera om anläggningarna kan behöva åtgärdas ytterligare.

I kommunen finns också ett stort antal enskilda vattentäkter vilka i vissa fall hotas av enskilda avloppsanläggningar. Se avsnitt "Hälsa och säkerhet".

Mål

I de tätorter där Torsby kommun hittills ansvarat för vattenförsörjningen ska verksamheten fortsatt ha god driftssäkerhet.

Rekommendationer

I områden med stort byggnadstryck och många enskilda VA-anläggningar (t.ex. Nedre Svenneby) bör möjligheten att utvidga verksamhetsområde för VA övervägas.

Befintliga anläggningar skall underhållas och utvecklas så att driftsäkerheten och kostnader balanseras.

Elförsörjning

Stamnätet berör kommunen i form av en 400 kV ledning som korsar kommunen i nord-sydlig riktning.

Det regionala högspänningsnätet med ledningar om 50-130 kV ägs i sin helhet av Fortum, som även äger en del av det lokala högspänningsnätet upp till 50 kV. Därutöver finns lokala nät som ägs av Näckåns El och Viggafors elektriska andelsförening. Kraftverk finns vid Höljes, Letten och Tåsan.

Fortum planerar ett antal investeringar i lokalnätet, vilka i första hand beaktas i samband med planläggning eller lokaliseringsprövning i berörda områden.

Näckåns Elnät AB planerar nya ledningar med 24 kV i Branäsområdet. Sträckningen beaktas i samband

med planarbete och lokaliseringsprovningar inom området.

Energiproduktion i form av vattenkraftsbaserad el sker i Torsby kommun främst vid kraftstationen i Höljes men även vid mindre kraftverk i Tåsan och Letten.

Fortum äger kraftverken vid Höljes och Letten och är delägare i Tåsan tillsammans med Karlstads kommun.

Fortum innehar fallrätter i ett antal vattendrag. Företaget undersöker kontinuerligt möjligheter till utbyggnad, men för närvarande finns inga konkreta planer på utbyggnad av vattenkraftsanläggningar i Torsby kommun. Inriktningen är mot större anläggningar, vilket kan innebära att småskaliga fallrätter inte kommer att utnyttjas.

Kraftbolagen har visat intresse för ytterligare utbyggnad av vattenkraft. Kommunen ser inte odelat positivt på detta och anser att Torsby kommun redan nu har en omfattande utbyggnad av vattenkraft som påverkar landskapet och dess rekreativvärden.

Länsstyrelsen har i en inventering pekat ut potentiella områden för större vindkraftsanläggningar. För Torsby kommun redovisas 14 områden. Lägena är delvis i konflikt med naturvårdsintressen och på långt avstånd från befintliga kraftnät. Områdenas medelvindstyrka ligger generellt lägre i Torsby kommun än i de utpekade områdena i anslutning till norra delen av Vänern.

Kommunen avser att upprätta ett tematiskt tillägg till översiktsplanen som behandlar utbyggnad av vindkraft. Utbyggnaden påverkar flygets säkerhet – se avsnitt "Hälsa och säkerhet".

Rekommendationer

Prövning av lovpliktiga åtgärder ska ske med beaktande av befintliga och planerade högspänningsledningar.

Bostäder, skolor och förskolor bör inte placeras nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.

Satsning på byggande av höga vindkraftsanläggningar (liksom master) påverkar flygets förutsättningar. Vid ställningstaganden måste detta vägas in.

Fjärrvärme

Fjärrvärmeanläggningar finns i Torsby, Östmark och Stöllet. Samtliga eldas med biobränsle, bark, flis eller briketter. I Sysslebäck finns planer på fjärrvärme med skogsråvara som bränsle.

Mål

Där det är tekniskt och ekonomiskt möjligt ska planering för ny bebyggelse innefatta möjligheter att ansluta bebyggelsen till fjärrvärme.

Rekommendationer

Lokalisering av ny bebyggelse ska ske med beaktande av möjligheterna till försörjning med fjärrvärme.

Lokalisering av ny bebyggelse ska ske så att möjligheterna till framtida miljövänlig energiproduktion ej hindras.

Avfallshantering

De långsiktiga målen och detaljerade uppgifter om kommunens avfallshantering finns i Renhållningsordning med avfallsplan 2005-2010 för Norra Värmland, som antogs av kommunfullmäktige år 2004. En ny plan är under framtagande och förväntas antas under 2010.

Planen är gemensam för kommunerna Torsby, Sunne, Hagfors och Munkfors vilka etablerat ett samarbete om avfallshantering. Sophämtningen och behandlingen av avfall är utlagd på entreprenörer. Allt brännbart avfall körs till förbränningspanna utanför kommunen.

Återvinningscentralerna i Torsby, Sysslebäck och Stöllet sköts i egen regi. Insamlingen via återvinningsstationer sköts av entreprenörer.

Samtliga deponier i kommunen är avvecklade. Dessa områden är markerade i karttema 3 "Riktlinjer".

Det mesta av avfallet återvinns eller förbränns. Samarbete är etablerat med Sunne och Hagfors kommuners deponier.

Mål

I framtiden ska avfall i huvudsak återvinnas eller brännas. Mängden avfall som deponeras och dess farlighet ska minimeras.

Rekommendationer

Nya deponier ska inte etableras inom Torsby kommun.

